

PAUL GEORGESCU

Monolog cu fața la perete

tragedie optimistă
în două acte
(șapte tablouri)

Un tânăr de 20 de ani, student la filosofie, este arestat pentru activitate antifascistă, firește ilegală, judecat, condamnat la moarte și executat. Acțiunea, de fapt monologul, are loc în câteva zile și nopți, între sentință și îndeplinirea ei. Situația ființei explicit tragice — nu se pune nici un moment ipoteza de a scăpa cu viață — atmosfera nu mai trebuie saturată inutil cu lirism sau cu o rostire patetică, dimpotrivă, temperată cu ironie. Problema eroului e de a-și ține firca, de a muri cu demnitate, fără rodomonade; de aceea, monologul trebuie rostit cât mai neteazal, mai firesc, mai natural, cu pasaje de ironie care rar dau în sarcasm. Firește, vârsta obligă, și tânărul — uneori, rareori — devine ușor liric, fără apăsare deloc. Cîteodată — oameni sîntem — îl încearcă spaima; atunci, tonul lui devine sacadat, gîfîit, ca al unui om care a fugit. Pe cît posibil, să nu fie încruntat, să nu privească amenințător sala, să nu hohotească, să nu scrișnească; e de recomandat să păstreze o atitudine „englezească“, adică decentă, iar, cînd se poate, surizătoare chiar.

Scena se află la început în întuneric, apoi se aude vocea Condamnatului, ironică. Un fascicul de lumină, smulge din întuneric decorul. Un pat eazon, de fier, acoperit cu o pătură cenușie, pe care stă, îmbrăcat normal (în haine de stradă), Condamnatul. În fața lui, peretele, disproporționat de înalt (să fim nițel expresioniști, altfel e de jale). Încolo, nimica, nimicula: sîntem în preajma neantului. Peretele se află la doi pași mari de pat. În actul doi, el se apropie, spațiul se strîmtează. Peretele nu e paralel cu patul, ci oblic, în unghi obtuz. Restul scenei se află în întuneric, mereu. Întunericul ce, la sfîrșit, îl va înghiți pe tânăr; ca și pe noi toți, dealtfel, mai devreme sau mai tîrziu. Pînă atunci, să ne spunem monologul.

CONDAMNATUL (19 ani; student comunist)
CARLA-ȘARLOTA (40—42 de ani; mama Condamnatului)
VALENTIN (48—49 de ani; avocat, ziarist; tatăl Condamnatului)
LICĂ (20—24 de ani; activist utecist)
TÎNĂRUL CARE ZICE „NU“ (24—25 de ani; activist utecist; blond, în cămașă albastră)
EUGEN (20—21 de ani; student comunist)
TOMA (20 de ani; utecist; înalt, voinic, brunet)
INGERUL (55 de ani; pantaloni sport, pullover negru cu guler rîlat, ochelari de soare)
UN AGENT DE SIGURANȚĂ

Personajele

ACTUL I

Tabloul 1

Apartamentul

La ridicarea cortiucii, toată scena este în întuneric. Se aude vocea tinărului, calm-ironică.

CONDAMNATUL : Este evident, azi am intrat într-o nouă etapă, superioară, a existenței mele — toate semnele o dovedesc. Desigur, nu e pentru prima oară că sînt săltat într-o perioadă nouă — și, în definitiv, în asta constă viața : să treci mereu dintr-o etapă în alta — dar, alte dăți, faptul se petrecea mai confuz, trecere lentă, încetită, poticnită, pe cînd acum, nu, brusc. Într-o zi și, mai ales, o noapte, decorul s-a schimbat în jurul meu — și, gata, piesa e alta. Mai întîi, am căpătât un apartament — să nu exagerăm, o simplă garsonieră — dar, pentru nevoile mele, tocmai pe măsură. În definitiv, cît îi trebuie unui om... Mai ales, în raport cu fosta mea locuință, e foarte bine, fiindcă acolo — un demisol igrasios și neluminat — eram la strîmtoare, înghesuit cu atîția alți locatari dubioși, ce veneau, ședau un timp, dispăreau, alții apăreau, ne cam călcam pe picioare, tevdură și frîsuială mare, de nu reușeam nicînd să fim un picuț și cu mine însumi. Adevărat, garsoniera mea nu e prea mare, nici prea luminoasă, nici prea centrală, totuși, important e că aici nu mă deranjează nimeni ; or, fapt este că viața pe care am dus-o în ultima vreme, excesiv de agitată, m-a cam stors, de mă simt dăulă, încît am nevoie de nițel repaus, de nițică meditație, de — mărturisesc — nițeluș confort. (Pauză.)

Ce plăcut e să ai o cameră la dispoziția ta, să te poți lăfăi în voie, ca să visezi, să-ți ordonezi gîndurile, să-ți amintești de prieteni și de... ceilalți. Sînt și alte avantaje ale noii mele locuințe : mîncarea mi se aduce la pat, nu mai trebuie să umblu lela prin tîrg să mi-o agonisesc, dar mai

ales mă pot culca la ce oră am chef, fără ca nimeni să mă birie la cap ; or, asta e tare bine, fiindcă-mi place să stau tîrziu în noapte, și toată viața am fost terorizat și rușinat ca de un viciu din pricina unui obicei care, la drept vorbind, nu face rău nimănui. În sfîrșit, am și țigări la dispoziție, și nimeni nu mă tocăne că fumez prea mult și-mi cauzează la sănătate. Pe scurt, am tot ce-mi trebuie ca să mă simt bine. (Pauză. Un fascicul de lumină scoate din indeterminare patul cazon și pe tinărul ce stă pe el.)

Poate că, la început, m-am lăudat prea mult cu noul meu apartament și cu actuala mea situație. Ar fi trebuit să notez câteva amănunte ce mi se par mai puțin fericite, poate. De pildă, fereastra e pusă prea sus, încît nu pot privi afară. Dar, asta ajută la interiorizare. De ce să-ți stirnești imaginația în gol ? Și, apoi, ce poți vedea de la o fereastră ? Ziduri galbene și moi, calcane stupide, coaste, creste de case mărunte, puse în verif, acoperișuri înșingurate, ziduri, ziduri. Insul se înconjură cu ziduri, se ascunde între ele, ca și cum precarii pereți ar fi în stare să-l apere de ceva. Derizorii citadele... Ar mai fi și strada pe care acciași înși care se ascund noaptea, ziua fi vezi alergînd, alergînd, alergînd. Mersul la trap sau la galop le-a devenit, multora, expresia ființei lor, forma unei libertăți ce fuge de ea însăși. Nu, n-am nevoie de fereastră. (Pauză.) Mi-ar fi plăcut o mîsuță și un scaun — acest amabil patrupe — dar, constat, so poate gîndi și șezînd pe pat, în capul oaselor — și oasele au un cap — cu spatele la zid. (Pauză.) Dar, avea dreptate mama, cînd mă admonesta : nu fi chichiricios. A venit însă timpul să-mi prezint noul meu apartament. Nu e prea complicat, scena pe care evoluez fiind — cum se și cuvine — simplă și sobră. Dreptunghiulară, latura din dreapta și cea din stînga fiind mai mici decît cele din spate și din față. (Reflectorul luminează acum nu numai patul cazon, dar și perețele din față, oblic și disproporționat de mare. Condamnatul stă pe pat, în capul oaselor, cu spatele la zid și cu fața spre zidul oblic și disproporționat. Pe dreapta lui, sala ; pe stînga, lumina ce cade asupra-i figurează fereastra. Vorbește repede, sec, explicativ, însoțindu-se, la nevoie, de gesturi, ca și cum ar arăta cuiva o mașinărie. În vocea lui, nici o emoție.) Se în-

telege — că perspectiva adoptată e subiectivă, egocentrică, referitoare la poziția mea în cosmos când vorbesc, stînd pe pat, cu spatele la zid. Așa, pe dreapta (*arată spre sală*), se află o ușă puternică, masivă, protectoare, prevăzută însă cu un iudă, prin care pot supraveghea coridorul și pot vedea cine e la ușă, spre a nu fi surprins de inoportuni. (*Se ridică, se duce spre presupusa ușă, privește, prin iudă, spre sală*.) Dezavantajul ar fi că, tot așa de bine, pot fi observat și eu din coridor. (*Cu fața spre sală*.) Inoportunul poate constata dacă sînt acasă și ce anume fac, deși prea multe n-aș avea de făcut, dar așa sînt inoportunii, dornici să vadă ce facem chiar cînd nu facem nimic deosebit. Acum citeva ore, punîndu-mi privirea în iudă, m-am poticnit de un ochi uriaș. Nu văzușem niciodată un ochi. Un ochi singur, imens, ud, plin tot cu privire, ce mă analiza. M-am simțit sub microscop. Ce vroia ochiul? Nici măcar să intre. (*Se întoarce cu spatele la sală. Se mișcă explicînd camera*.) Pe latura lungă, peretele e normal. De el se sprijină patul sever, confecționat conform prescripțiilor medicinei moderne, care condamnă dormitul în așternuturi moi, pufoase. Severitatea patului meu corespunde și spiritului epocii în care ne aflăm, epocă de austeritate. Pe jos, ciment de culoarea șobolanului mort. Dar, ce locuință e perfectă?! Ce-ar mai fi? A, da. Pereții au un briu, în partea de jos, dat în ulei, într-un maroniu roșcat, nuanța ploșniței strivite. Nu e tocmai pe gustul meu, din motive de ordin estetic, dar, vorba mamei, să nu fiu chichiricios. Acest briu, dacă stau în picioare, cu fața la zid, îmi vine ceva mai jos de piept, în dreptul plexului solar, *id est* — la lingura. Acum, altceva; am spus că garsoniera mea e pardoasă cu ciment. Placa de ciment, în apropierea peretelui celuilalt, ondulează în jos, bucla oprindu-se la jumătatea ei. În zid, astfel încît formează o semitubularitate, un mic șant concav, adînc de o palmă verticală și lat de două palme în lățime. De porțiunile indicate, lingă ușă, el, șanțulețul, se adîncește și se lățește lin, egal, astfel încît jgheabul prezintă o repede, dar constantă înclinare, dinspre ușă spre fereastră. Spre ușă se află, tot în zona cleioasă, un robinet, care, spre a funcționa, ar trebui să i se succesească tare capul cu un clește special. Rolul apei ar trebui să fie evacuarea imondiciilor din concavitatea cimentuită, mai ales că la capătul dinspre fereastră se află o mică ușă în perele, ușă metalică deschizîndu-se tot cu o cheie specială, ca și robinetul, de către cine trebuie, doar la momentul oportun. Proporțiile ușii metalice practicate în zid îngăduie evacuarea unui corp întins în concavitatea cimentuită. (*Se lungește de-a lungul zidului mare, la capătul din*

fundul scenei, cu capul spre sală. Se ridică repede.) Practicînd metoda experimentală a profesorului Claude Bernard, rezultă că am fost creat special spre a fi evacuat prin ușa metalică. Firește, împins de umeri de cineva și, de dincolo — există totdeauna un dincolo — tras de picioare. Firește, în starea rigidă denumită cadavru. Dezagreabil. (*Pauză. De unde plîd atunci a evitat să privească marele perete, acum se întoarce brusc cu fața spre el*.) Aș prefera să trec peste descrierea peretelui din față, din pricina unor particularități mai degrabă dezagreabile, dar, pentru a înțelege mai exact o situație, ca trebuie descrisă, în prealabil, exact. Una dintre particularitățile sale cam dezagreabile ar fi jgheabul cimentuit, ce se lățește spre ușa de evacuare, de *exitus*, și robinetul slujind curățirea lui, ad-hoc, de imondicii, *id est* — de singele meu. Dar elementul cel mai semnificativ al particularităților, mai degrabă dezagreabile, ce disting perețele despre care se narează, îl constituie anume pete aflate pe briul dat în ulei cleios. (*Explică, asemeni unui profesor de anatomie, pe trupul unui cadavru, arătînd ceva pe zidul exagerat de mare, cam la mijlocul acestuia. Ușa metalică, aflată în întuneric, nu se vede; robinetul poate fi figurat sau nu*.) Petele sînt, de fapt, mici adîncituri albe, *id est* — găuri, destul de adînci, dar nu mai late decît degetul gros al mîinii, firește. Am numărat 13 cratere de origine vulcanică. (*Firește, ele nu se văd din sală*.) Cîntă nu-mi place. Se poate observa că aceste cratere de origine vulcanică sînt cîte trei alături, ca treaba să fie bine făcută; numai într-un loc — de ce? — sînt patru. Ce mi se pare neclar e faptul că, folosind omul-măsură — și, în lipsă de ceva mai bun, sînt silit a mă lua pe mine drept măsură a tuturor lucrurilor — constat că linia generală a micilor cratere se situează ceva mai sus de genunchi. Nelogic. Trebuie, deci, să schimbăm ipoteza. (*Ingenunchează cu fața la perețele excesiv*.) Mărturisesc că nu mi-a plăcut niciodată să stau în genunchi: nici în clasă, nici în biserică, nici la figurat, cu atît mai puțin aici, în această împrejurare oarecum specială și simbolică. Dar, folosind metoda experimentală, constat că micile cratere de origine vulcanică îmi vin în dreptul celei, al capului, al gîtului. Se ține seama de diferențele specifice ale indivizilor. (*Se ridică brusc în picioare, cu spatele la zidul exagerat de mare*.) M-aș fi preferat în picioare, cu spatele la zid, refuzînd să fiu legat la ochi, demn, dirz și mînos ca în „3 Mai“ de Goya. În jurul meu, oameni indignați, solidari, jurînd să nu mă uite. (*Lent, descurajat*.) Dar chiar așa, într-o celulă, trîntit în genunchi, împins cu fața la zidul vopsit într-o culoare atît de urîtă, împușcat pe la spate, apoi evacuat prin-

tr-o ușiță de rușine, scos prin zid, tras de picioare... Orișicât! (*Pauză. Își revine. Ironic.*) Dar principalul în viață, zicea mereu mama, e să știi să te acomodezi situației. (*Ton viu, iritat.*) Nu e oare rușinos că am ingenunchecat și mi-am luat măsura? Ce va zice privitorul, de acest spectacol? Poate că micul anonim, văzându-mă în această poziție cucernică, să fi crezut că îmi e frică și s-a simțit el atotputernic. Există înși ce își trag puterea numai din spaima altora. Slujbași pirlitiți și anonimi și tremurâcioși, care, prin ei înșiși, nu reușesc să-și vire în sperieți nici nevestele, speră să le dau spectacolul marii spaima fiziologice, în care organismul înnebunit invadenză conștiința și rupe digurile, revărsându-se, urlet. (*Amar.*) Am încercat să pricep ce simt: cel ce îmi va descărca pistolul în creier, cei ce mă vor împinge pe canal, mă vor împinge de umeri, cel de dincolo, ce mă va trage de picioare, afară, cel ce va deschide robinetul și, cu o măturică, foarte conștiincios, va curăța cimentul de siage, apoi va închide temeinic robinetul și ușița metalică — am încercat să pricep ce simt acești semenii mei și... n-am reușit. Mănincă și ei o amărită de piinc, adevărat, au familie, sigur, vremurile sînt grele, evident, totuși... Draci tocmiiți la cazne po simbric mică. Anumitor indivizi le lipsește un gurub sau li se strică și... încetenză să mai aparțină regnului uman, deși îi păstrează aparatele. Ce se poate face, oare, din ei? (*Tresare, Schimbă jocul.*) Deplor faptul că descrierea mea anterioară este alit de inexactă, fiindcă, în definitiv, ce însemnă un pas potolit, o palmă adîncime, în lung sau în lat, mai sus de ceafă, mai sus de genunchi...? De-aș fi avut un metru, cu centimetrii săi, ar fi fost en totul altceva, o măsură științifică. Așa, am fost alit să folosesc omul-măsură, străveche unitate elină pentru concretizarea vidului. (*Stînd în picioare, ridică o mîină în sus, alta o întinde lateral.*) Omul, măsura tuturor lucrurilor. (*Revine la poziția normală.*) Și, tot din lipsă de ceva mai bun, m-am folosit pe mine ca om-măsură. Prin natura lucrurilor, ar fi fost necesar, pe această scenă, un bărbat puternic, cu nervii oțeliți. Conflictul cere calități deosebite, pe care, mărturisesc, nu le am. Sînt un tînr oarecare. Nu am curajul spontan, sînt nereizistent la... neplăcerile fizice, prefer întrebările, răspunsurilor. Într-un cuvînt, sînt într-o situație ce mă depășește. Singura mea armă de atac — ironia — mai funcționează, oare, într-o situație-limită? Dar, n-am ce face, ăsta e omul-măsură de care dispun. Trebuie să-mi joc rolul cu demnitate, fiindcă nu e vorba de mine, numai, eu sînt un anonim, deși un anonim reprezentativ, fiindcă eu reprezint o idee. Ideea trebuie să iasă victorioasă din acest conflict ce mă depășește. De fapt, acesta este spațiul

meu, construit de o concepție antiumană, dar, cu toate acestea — sau, tocmai de aceea — trebuie să-mi dau măsura mea de om pe o scenă, într-un decor construit special ca să ingenuncheze, să frîgă, să anuleze umanitatea din om, pentru a se demonstra, astfel, că omul poate fi condus prin frică. Dacă nimeni n-ar rezista la spaimă, ar însemna că, da, măsura omului ar fi spaima. Or, forța unei idei tocmai aceasta este: a da forță unor oameni obișnuiei. Și, această idee-forță, în secolul nostru, se numește: comunism. (*Pauză. Lumina se stinge pentru un minut-două.*)

Tabloul 2.

Carla Șarlota

CONDAMNATUL (*i se aude vocea, din întuneric*): Mă gîndesc că, dacă am forța de a privi perețele ăsta cu anume particularități dezagreabile, acest zid, care e concretizarea anulării mele, forța țîșnește și din disprețul pentru cei ce au hotărît să măucidă, iar să-i știu și să-i detest am învățat în salonul ei. Imputită societate. Cei pe care-i disprețuiești nu te pot înspăimînta. Cei ce m-au schingiuit — și care mă vor ucide — urlau de furie în fața ironiilor mele, ironiile unui om dezbrăcat, legat de mîini, legat de picioare, urlau de furie, fiindcă acel ce ironizează nu o înspăimîntat. Iar ei, cei lași, au nevoie și credă că toți oamenii sînt lași, că prin spaimă poți face orice dintr-un om, orice, adică, mai ales, contrariul său, un animal terorizat urlînd de spaimă. Disprețul o o forță ce poate zgîlîi lumea. (*Lumină.*) Dar, ce spuneam? A, da, de lupta mea cu Carla-Șarlota. Formidabilă femeie! Neverosimilă. Dacă n-aș cunoaște-o, aș spune că e inventată. Din păcate, nu e. Din nenorocire, mi-e mamă. Carla-Șarlota Assan. Înainte de a intra în conflict cu lumea, orice adolescent se ia la trîntă cu o persoană matură, din preajma sa. Ca Oreste. Ca Oedip. Ca Hamlet. E un exercițiu pregătitor, instinctiv, fără de care personalitatea nici nu se constituie. Dar, poate, lupta cea mai grea, mai dureroasă, pe care un adolescent o poate duce, este aceea cu maică-sa. Este și cea mai inegală. (*Apare Carla-Șarlota, care traversează scena, urmărită de reflector. Se așază, în colțul opus, pe un scaun, la o mică măsufă rotundă. Tot timpul cît va sta în*

scenă, va privi drept înainte, niciodată spre triumful în care e închis Condamnatul.) Carla-Șarlota Assan o înaltă, voinică, iar din pricina felului în care merge sau stă, are prestanță. Cînd merge, nu se grăbește, întinde bine piciorul, scoate pieptul în afară, ține capul ridicat cu lală. Nu face gesturi de prisos, e precisă, nimic în plus, nimic în minus, nimic prea repede, nimic prea încet, totul la țane și fix. (Carla-Șarlota se așază pe scaun.) Este o încredere deplină în tot ce face, a făcut sau va face. Îndoiala îi e metodologic necunoscută. Tace compact, clar, dur. Tăcerea ei este un act. Are un aspect de păpușă de ceară. Cu cuc. Pe figura ei nemișcată nu se vede nici minia, nici teama, nici bucuria, nici curiozitatea. Tot ce e omenesc fi e străin. Înțepeneala atarctică, de mecanism transcendent, ce o împinge să faraonizeze pe podium, este preparată cu efort. Tot în rolul ei e înscrisă și privirea: dilatată, situată deasupra ta, dincolo de vizibil. Dar elementul ce o aseamănă cel mai mult cu un mecanism, elementul cel mai ne-verosimil al acestui orologiu, este vorbirea.

(Carla-Șarlota vorbește împărțind toate cuvintele în silabe. Fiecare silabă e rostită clar și apăsător, nici un accent emotiv în plus. Nu se grăbește, nu se răstește, nu încetinește.)

CARLA-ȘARLOTA : Ma-ri-a dra-gă ex-pe-di-a-ză te rog so-li-ci-tan-te-le a-ce-lea i-nopor-tu-ne. O-pre-ște zgo-mo-tul a-ce-la o-ri-bil de la ra-di-o.

CONDAMNATUL : Vorbirea ei părea un produs sintetic, de laborator. Vorbea ea și cum ar fi fost înconjurată numai de niște debili mentali.

CARLA-ȘARLOTA : Să-nă-ta-tea mea e perfec-tă pen-tru că eu tră-iesc li-gi-e-nic. Voi nu tră-iți li-gi-e-nic. Veți muri re-pe-de. Con-su-mați le-gu-me fier-te fără sa-re. Eu voi tră-i foarte mult.

CONDAMNATUL : Carla-Șarlota ne disprețuia pe toți, ni se adresa cu o scribă rece, dar nepasionată. Punea în explicațiile ei o rivnă glacială, de pedagog tragic. Dacă ne tolera, era fiindcă femeia asta avea nevoie mereu de o droaie de servicii. Ne dădea mereu cîte ceva de făcut, poruncind, la modul ei impersonal și silabisit. Nimeni nu o refuza, deși erau mai toți persoane cu vază, „din hailaif“, cum ar veni. Avea ea un secret al ei, că ne învîrtea pe toți cum poștea — și poștea multe. Așa cum stă, cu capul sus, aruncînd priviri glaciale și abstracte, cum stă hieratic pe tron, cum se adresează tuturor silabisit, transcendent, sîcitor, cerînd, ordonînd — toate sînt expresia

voinței ei nediminuate de a fi mereu stăpînă pe sine, pentru a fi mereu stăpînă pe alții. Pe ceilalți. Pe mine. Carla-Șarlota nu se preocupă să mă cunoască, nici pe mine, nici pe ceilalți. Fiecare era doar o funcție a ei. Fiecare trebuia să fie acel ceva de care avea ea, atunci, nevoie. Cu metoda ei agresivă, fie reușești să distrugi structura intimă a cuiva, fie te izbești de o organizare interioară mai puternică. Atunci, urmează o explozie. Cum a fost la mine.

CARLA-ȘARLOTA (vorbește silabisit, mecanic) : Trebuie să faci tot ceea ce ceilalți așteaptă de la tine. Nimic mai puțin. Dar nimic mai mult. Altfel, societatea nu te admite. Te distruge. Trebuie să îți scama de realitate. Nu de năzăreli. Trebuie să fii zgîrcit : cu fapta, cu vorba, cu bunii. Trebuie să fii bine văzut de cei puternici. De șefii tăi. De vecini. Alungă rudele sărace și amicii care îți cer mereu cîte ceva.

CONDAMNATUL : Cum se aude, nimic prea original. Dar, repetat ziua și noaptea, iarna și vara, fără oprire. Și aplicat. Matematic. (Carla-Șarlota părăsește triumfal scena.) Ciudat, totuși : în tinerețe a fost o ființă trufașă, independentă, cu izbucniri de viață neașteptate. Pe care le-a plătit scump. Un tată avar. Adolescență dificilă, comprimată, rece. Și-a luat zestrea și a plecat în Elveția cu un amic. A venit bălînd din buze. Fără o profesiune, fără posibilități matrimoniale, fără nimic. Dar, cu așilată dorință de lux și mondenitate. Apoi, un bărbat pe care l-a lansat. Apoi, altul. Ea îi lansa, ei o lăsa. Tînără independentă și întreprinzătoare, poate mai mult de nevoie. Virîndu-se singură în situații desperate, din care tot ea ieșea la suprafață. Să creze și să mențină o situație de onorabilitate, ea, niciodată măritată. Viața ei pasională pare destul de agitată, pentru o femeie rigidă, rece și calculată. Poate pasiunile au fost la început, calculul a venit cu experiența. Și cu vîrsta. Dar, așa cum iubirea unor femei se întoarce în ură față de cel, odată, iubit, poate că patimi jignite, izbite, refulate se întorseseră într-o pasiune rece. Unică. Succesul : măsura tuturor lucrurilor. Carla-Șarlota transformase succesul — imediat, foarte concret — într-o elicio a personalității umane, într-o forță metafizică și căreia teozofia îi formase și o dogmă. Nu era, firește, singura credință în religia succesului social, concret și imediat. E un punct cardinal al burgheziei. De vreme ce nu există prietenii, ci doar relații utile... Dar, ceea ce izbea, la Carla-Șarlota, era ferocitatea exactă cu care se înregistra bursa socială, brutalitatea cu care, celor decăzuți, li se aplica lovitura. Dur și precis. Funcționa cu exactitate crudă. Salonul Carla-Șarlota :

multe succese sociale au fost elaborate acolo, cu sirg și deșteptăciune. Prin lansare de zvonuri faste, aranjarea cu dibăcie a unor întrevederi cu profit, calculata netezire a unor animozități, sfaturi în spiritul realităților, deduse dintre-o bună cunoaștere a conjuncturii. Dar, nici o milă pentru cei învinși. *Vae victis.*

CARLA-ȘARLOTA (*apare, se așază pe scaun, la măsută. Simulează o discuție la telefon*): Da. Eu sint. ... Nu, Jenică, nu am timp să te primesc. Sint foarte prinsă. ... Nu, Jenică, nu am timp pentru tine. ... Ascultă, Jenică. Tu ai fost ministru. Acum nu mai ești ministru. Te-au dat afară. ... Nu, Jenică. Stai prost. Ești într-o conjunctură proastă. Foarte proastă. ... Ascultă, Jenică. Fii atent. Cine suferă de o boală molipsitoare stă acasă până se face bine. Nu se duce la alții, să le dea și lor boala. ... Ascultă, Jenică. Tu, acum, ai ghinion. Ghinionul se ia. Ghinionul este o boală molipsitoare. (*Trîntește receptorul.*) Nesimțitul. (*Se ridică și, majestuosă, părăsește scena.*)

CONDAMNATUL: Carla-Șarlota se temea de ghi-ni-on și de ghi-ni-o-niști. Adică, de cei cărora le mergea prost. De cei rău văzuți. Ii ținea în carantină. Până le trecea. Iar dacă nu le trecea... Brutalitatea cu care toți cei loviți de fluctuațiile succesului erau sancționați îmi aduce aminte de o întâmplare ciudată undeva. Pe un mare fluviu african circula o ambarcațiune plină de indigeni. La un moment dat, unul dintre vîslași alunecă și cade în apă. Are ghi-ni-on. Dar, înotînd, ajunge la luntre, se agală de ea și dă să se urce îndărăt. Însă toți ceilalți, în loc să-i întindă mîna, îl lovesc peste mîini, peste cap. Il lovesc cu vîslele pînă ce, nenorocitul, amețit, recade în apele fluviului. Ghinionistul va fi mestecat de crocodili. Cei în cauză nu erau cruzi. Crezînd însă că ghinionistul fusese reclamat de zeul fluviului, se temeau ca respectivul zeu, zădărit că nu fusese lăsat să-și infulece prada, avea să se răzbune pe ceilalți, cufundînd ambarcațiunea. În salonul Carlei-Șarlota se judeca la fel. Iar mai abilități ca toți ceilalți, în echip de mare preoteasă a zeului M'vumbi-M'zumbi, implacabilă, mama.

CARLA-ȘARLOTA (*apare, majestuosă, străbate scena. Se așază pe scaun. Își rosteste, sacadat, concepția despre lume și viață*): Totul este rînduit cu grijă din vîecie. Astrele decid totul. Ele ne hotărîse destinul, prin mersul lor implacabil. Astrele decid totul, prin conjunctura dintre planete. Tot ce poate face omul este să cunoască bine conjunctura. Cînd aceasta le este nefavorabilă, să se abțină.

Să stea puțin și să aștepte. Cînd astrele sint favorabile, să iei inițiative bine socotite. A te opune conjuncției astralelor este nebunie curată. Ca și cum ai umbla cu mîna udă la un curent de înaltă tensiune. Jenică este un dobitoc. Nu pricepe că astrele îi sint nefavorabile. Să turn il anemînță.

CONDAMNATUL: Aș spune că pentru Carla-Șarlota nu existau nici trecutul, nici viitorul. Era toată plină de prezent. Plină de conjuncturi. Acolo, o brodea. În lumea ei, de oameni ai momentului, orice speculație ce ar fi depășit șase luni intra în sfera utopiei. Utopia, adică posibilitatea ca viitorul să devină prezent, le producea un fel de scribă înveselită. De aceea, marile smuceli ale Istoriei, toate, îi prindeau nepregătiți. Oamenii momentului seamănă cu meteorologii. Pot prevedea timpul, cît el rămîne neschimbat. Cînd vremea se întoarce pe dos, află și ei, privind pe fereastră.

CARLA-ȘARLOTA: Nu mă încred în himere. În scorncile imaginației. Cred numai în ceea ce văd. Sint o femeie practică. Trăiesc numai în realități.

CONDAMNATUL: În salonul ei se făcea multă politică, un fel de bursă a situațiilor, la care Carla-Șarlota juca numai la hossă. Asta înseamnă că femeile nu veneau. Doar dimineața. Tinere dornice de mariaj.

CARLA-ȘARLOTA: Îmi place tînăra aceea. Sper că ai intenții serioase. Trimite-o la mine, într-o dimineață. Vreau s-o studiez.

CONDAMNATUL: Și o studia. O primea o doamnă hieratică, pricepută să asculte. Și să întrebă. Tînăra pleca doldora de sfaturi: de la rețete de creme pentru față, adrese de ghicitoare clarvăzătoare și homeopați, pînă la considerații înțelepte asupra celui alt sex — pe care trebuie să știi cum să-l iei — cu osebire asupra bărbatului în chestiune, asupra căruia se ofereau cîteva chei ale caracterului său. Vizitatoarea pleca știind că are o aliată de nădejde în căpăstruirea ipochimenului. Știa să le impresioneze. De scriștia o mobilă, zicea detașat: „A, nu e ni-mic, dragă, un spi-rit do-mes-tic. În ca-se-le te-o-zo-fi-lor se a-flă mul-te du-huri. Le ținem sub pu-te-rea noa-stră”. Dar Carla-Șarlota detestă femeile. După ce afla de la tînăra totul despre latura ascunsă a respectivului, știa să o pună, vorbind cu el, în cea mai neplăcută lumină. Și nu se lăsa pînă nu-i despărțea. Rece, calculată, obsedată de succesul social, imediat și vizibil, nu te mai slăbea, totuși, cu spiritualitatea. Arborase o teozofie sicilitoare și arțagonsă, doctrină la modă, amestec bizar de electricitate și budism, sistematizare, igienă și magie, pranaiama și para-

noia, homeopatie, reîncarnare și ghicit în cafea — totul, într-un spirit cercetănesc, aproape războinic. Ocultismul este expresia spiritului de castă, dorința de a face parte dintr-un cerc de aleși, voința de a se distinge de ceilalți. Mă mir doar ce palavragii sînt hermeții ăștia.

CARLA-ȘARLOTA (silabisit, mecanic): Darwin a demonstrat științific evoluționismul. Există evoluție de la anorganic la organic. De la plantă la animal și apoi la om. Nimic nu ne îndreptățește să credem că evoluția s-a oprit la om. Există ființe superioare — spiritele. Spiritele au și ele corp, format din energie. Există corpuri de gradul trei, șapte sau nouă, dar toate au trupuri. Noi, teozofii, le vedem, așa cum savanții văd la microscop sau la telescop corpuri pe care ceilalți, cu ochiul liber, nu le pot vedea. Lumea văzută și nevăzută constă în energie. Centrul de la care energia emană și la care ea se reîntoarce, noi îl numim Divinul. Nu e nimic misterios sau nenatural. Totul este confirmat de știința modernă. Cunoașterea sensibilă poate fi experimentată de oricine vrea. Fiecare e înzestrat cu o cantitate de energie. Aceasta poate fi prăpădită cu fleacuri, risipită pe dame sau conservată și augmentată prin anumite tehnici. Ocultismul constă în anumite tehnici, prin care captezi forțe, adică energie.

CONDAMNATUL: Energia, asta era problema ei, sărăcuța, tare îi simțea nevoia. În tensiune, cum trăia, ascunsă în armură mereu, față de cei mai apropiați. Ahile, fără călcii. Altă marotă era ierarhia. Cu energia și cu ierarhia, își încorporează o sociologie proprie.

CARLA-ȘARLOTA: Fiecare își poate spori energia prin Cunoașterea sensibilă, dar nu oricît. Fiecare are un rezervor pe care îl poate umple. Dar rezervoarele nu sînt egale. Așa cum există o ierarhie între spirite sau între animale — pe calea evoluției — tot așa există strictă ierarhie între oameni, după capacitatea lor de a absorbi forțe. Averea și puterea sînt semnul acestei capacități. Dacă dai unui sărac avere, e ca și cînd ai încălca o tonă de fier pe o bicicletă. Cel care se îmbogățește și își menține averea avea în prealabil un rezervor mare. Criteriul vizibil al spiritualității este succesul.

(Se stinge lumina.)

Tabloul 3

Frumosul Valentin

CONDAMNATUL (i se aude vocea, prin întuneric): Poate, însă, pe Vali îl iubise. Valentin, tatăl meu, bărbat frumos, în-cîntător, ciștigînd cu ușurință, dar cheltuiind și mai cu spor, leneș, alintat, inteligent, muieratic și inefabil, pe care ea a căutat, fără rezultat, să-l stabilizeze și să-l rentabilizeze. Au fost lupte mari. Caracterul ei tare a fost frînt de firea lui moale. Într-o zi, frumosul Valentin — cu care nu se mîrîtase — a șters-o, nu mult sau mai puțin englezoște. În epoca Valentin, eu fusesem evacuat la fratele mai mare al mamei. Veneam rar la ea, în vizită, și rareori îl găseam acolo pe frumosul meu tată, încît pot zice, aproape, că nu l-am cunoscut, sau cam așa ceva. Asta, pînă m-am decis eu să mă duc la el. Aveam, atunci, 16 ani. El nu depășise cu mult 40. (Se aprinde lumina. Condamnatul stă la locul său. Pe scaun, în locul Carlei-Șarlota, zace Valentin.) Zăcea pe scaun cu picioarele lungite, acoperit cu un macat mov, urît, ieftin, țipător, înfolit în sus cu un fular, cu o scufie de lînă pe cap, verde. Părea paradit rău. Cîtea ziarul, cu ochelarii puși bătrînește pe nas, ochelari cu ramă metalică, subțire, paradizi și ei. Era neîbărbierit și neîcșălat. Pe mînsuță și pe jos, teancuri de ziare... Ce stupeare! În locul bărbatului frumos și fermecător, sigur de forța lui de seducție, aflam un domn bătrîn, bolnav, hoțit și resemnât cu decrepitudinea lui.

VALENTIN (privește oblic spre scenă; tînguitor și stîns): Ai venit să-l vezi pe bătrînul tău tată... Foarte frumos, foarte frumos. Ia loc. Da, da, nu e nici un scaun. Ce mizerie... Am ajuns în mizerie. (Tușește.) Sînt un ticălos, fiule, da, da, un mare ticălos, te-am părăsit în leagăn, am abandonat-o pe biata Carla-Charlotte, sfînta ta mamă. (Tușește.) Sînt o căzătură paraponisită, un bașbuzuc, sînt un depravat, plin de toate viciile lumești. De cele mai ciudate și rare vicii. Sexuale, firește. Fiule, sînt un imondiciu, o scîrnăvie, o dejecție umană, dar, iată, îmi primesc cuvenita răsplată pentru fărădelegile mele. (Tușește.) Pier de pe urma dezmățului celui mai repugnant. (Tușește.) Fie, fiule, ca imaginea mea fatală, umplîndu-te de cuvenita scîrbă, să te mîne pe nobila cale a virtuții. Contactul, fie și vizual, cu scîrnava-mi făptură constituie o primejdie pentru frageda ta inocență. (Tușește.) Du-te, fiule, mergi tot înainte pe calea

frumuseții morale, și uită-l pe paradiul ce nu merită a-ți fi tată. (Tușește.) Meri în treabă-ți. (Izbucnește într-o tuse răsunătoare. Epuizat, închide ochii, suflând greu. Il înghite întinericul.)

CONDAMNATUL: În stradă, eram furios, dar în câteva ore uitaseam. Cădoarea e crudă, fiindcă nu are imaginație. Îmi păru-se rău că nu-l mai prinsesem pe frumosul Valentin, dar boșorogul ăsta nu mă interesa în nici un fel. Dealtfel, nu mă intrigase el, ci bărbatul care smulsea Carlei-Șarlota, foarte tânără încă, un sentiment adevărat, puternic și — pe cât posibil — dezinteresat. Treaba asta mi se părea miraculoasă. Nu mă mai gândeam la el, când, pe sălile liceului, dădu buzna peste mine un domn înalt, sportiv, fres, elegant și aflat. Valentin. Mă invita la restaurant. Firește, mă fătiseam. Nu-l așteptam defel, semăna atât de puțin cu hodorogul hîrlit, înțepenit în scaunu-i de zăcere, încît am bîguit: „bine... dar mai am o oră de curs”. „Aș, rise el, luîndu-mă de braț, ce oră, am vorbit cu directorul, s-a aranjat”. Am recunoscut fraza fermecată. Existau, la noi, legi și regulamente, să prisosească la trei țări, uneori încalecate de mama focului, pas de te descurcă; pînă cînd răsuna acel „Sesam” al „micului Orient”: „aș, am vorbit eu cu directorul, se aranjează”. Și chiar se aranja. M-am trezit în „Helveția”.

(E luminat Valentin, la aceeași măsută rotundă. Eleganț. Consultă o listă de bucate.)

VALENTIN: Țasta, fiule, e restaurantul cu cele mai bune mîncături din București. Dar, important e faptul că aici sînt prețurile cele mai mari. Țasta atrage lumea elegantă. E bine să fii văzut aici, chiar dacă rămîi dator la chelner. (Lasă lista jos.) Să nu mă-ntrebi de ce te-am adus aici, că nu știu. A fost, așa, o idee la cap. Ai auzit, probabil, cite ceva despre mine: tot ce e de rău, e adevărat. Mă poți lua de model în viață — firește, model negativ. De fapt, totul pornește de la familie. Ai mei, cum e mai rău: așa și așa. Adică, destul de înstărit, ca, în tîrgușorul nostru dunărean, să părem bogați, să fim cineva — și asta lasă o rea amprentă pe toată viața — dar aveam destul de puțin ca, pierduți într-un mare oraș, să ne simțim golași și pricînjiți. Colac peste pupăză, mama i-a dăruit tatei un cîrd de fete urîte, proaste, leneșe și fudule. Dacă le-a dat lor, ca zestre, te miri ce și mai nimica, mie mi-a lăsat praful de pe tobă. Am rămas într-o licență în drept, într-o vreme în care plouase cu avocați. Eram deștept și bun de gură, dar asta trebuie să ai ocazia s-o dovedești. Am avut o adolescență necăjită și o studenție amărită, mi-am plătit taxele cu ce

ciupeam de pe la meditații, de mîncare nu prea mai rămînea, pentru încălzit recurgeam la cite o văduvioară mai osînzasă. La început, m-am vîrit secretar la un maestru — alergam după acte și autorizații, adunam de prin cărți citate celebre, pentru prestigiul jupînului, uneori îi făceam cocoanei piața. De! Pe urmă, m-am zvîrlit în apă și-am început să latru *pi conta me*. Pleclam cu vervă în procese minuscule, de cîștigam, primeam cite-o găină. Tot cam jughinos umblam și trăgeam mița de coadă. Pe urmă, m-am dat și la niște gazetărie. Mai mult de amorul artei, scriam, așa, d-un pamplezir, cu vervă, stil și draci. Cîteodată făceam nițică vilvă. Dar, ca să reușești, nu-i de-ajuns să atragi atenția imbuibaților numai cînd și cînd, trebuie să te menții sub reflector, ceea ce nu reușeam. O duceam tot cîine-cînește, uneori dam lovitură și atunci risepam cu năduf, de rămîneau iar fraier și cu buza umflată. Ce-i drept, și temperamentul îmi juca feste — sînt sanchiu, săltăreț și colicic. Am un mare talent în a prîpădi timpul, banii și verba. Abia-mi croiam o situație, că-i și dădeam cu piciorul. De dragul unui calambur, mă-ndușmăneam cu un potentat ce-mi era favorabil. Cea mai mare plăcere a mea e să lenevesc îndelung și să mă distrez citind cărți timpite: prostia îmi produce ilaritate. Uneori, însă, mă ia, așa, cu nixis la lingurea, un soi de leșuală, de silă generală, de le las dracului pe toate și fug de mă pîtesc un' și-a-nlăcat Zgaiba copiii. Sfînta ta mamă mă bănuia cu năbădăi, că o tuleam cu vr'o parșivă — și n-o scoteam din ale ei — dar eu fugeam de lume; nu reușeam să fug, însă, și de mine. Dar, ce ziceam?

CONDAMNATUL: Era greu să alegi din ce spunea, pentru că o întorcea mereu altfel, cu o reală plăcere a scornelii. Povestea cu ochi melancoli, în timp ce buzele senzual-ironice surideau a batjocură. alteori fața trasă, îndurerată, vocea alterată de suferință erau paradiate de privirea zeflemistă. Unde era el, cel adevărat? Paraponisit, uneori, lovit de streche de se hainea la dracu-n praznic, alteori, însă, ahtiat de bani, pofticios de o frumoasă mai așa, de o masă digranda, de te miri ce — în nfară de alcooluri — că nu știai în ce formulă să-l prinzi, de nu-i era formula tocmai alternanța, jocul cu el însuși, pofta pofticioasă; dar și batjocura ei, dedublarea ce-l urmărea, silindul să-și ridă de el însuși, lacom, dar și scîrbit de patima soioasă, și ironizîndu-se atunci, dar și cu lehamite de soiul ăsta ușuratic, de a se lua singur, pe sine, în balon. Frumosul Valentin.

VALENTIN: Ce spuneam? A, da, scepticismul... ăsta e cel mai comod tron al ti-

ranicii. De ce nu mă apuc de ceva serios ? Să-mi scriu memoriile ? Ca regina Maria ? Ar fi o idee la grătar. Cite lichele cu fi-
returi am cunoscut, și lepădături cu trei
tuiuri... Cunoșc un tinăr scelicios și cu
nădragii rupți, o să-l ating eu trei poli
să-mi scrie memoriile. (*Visător.*) Le de-
die „Sfintei mele mame“. Face impresie
bună. Aa, să le scriu singur, fac scrtă
la mină. (*Exaltat.*) Am să compun ma-
xime. Sînt memorabile și scurte, se scriu
la repezeală. Cu două coli editoriale, intri
în manuale. (*Dezgustat.*) Dar nu se lasă
cu franci, nu pică paraua. Am acum o
bucăciță gustoasă, dar vrea mereu să-i
cumpăr zdrăngănele. (*Entuziast.*) Am gă-
sit ! Voi compune un tango : „Te iubesc !“
Succes monstru. O să plouă cu bișuri.
(*Amărit.*) Dar intru, cu asta, în eterni-
tate ? Nu intru. Știu și eu, fiule, de ce
sînt... comod ? Poate, totul mi-a fost prea
ușor. Ia, ascultă aici o maximă : o va-
loare autentică introdusă într-un modiu
fals... a, da, devine ea însăși falsă. Uite un
exemplu. Deci, mă făcusem un fel de
ziarist. Dau eu peste niște statistici cam
secrete și-i trag o serie de articole, de să
zbirniie. Despre situația reală a țărănimii,
c-o fi, c-o păți, zic, acumai-acuma. O să
iasă lată, dar niște conștiințe tot zgudui
eu. Va fi o consternare printre oamenii
de bine — că, să știi, sînt și d-ăștia. Cînd
colo, ce să vezi, domnule ! Primește felici-
tări peste felicitări, directorul îmi du-
blează tariful și, colac peste pupăză, mă
trezesc decorat de ministrul agriculturii.
Îmi venea să plîng de neaz. (*Izbucnește
în ris.*) Și avocatura ? Păi, uite cum de-
vine cu avocatura. Stai să vezi. Era un
bătrîn libidinos, putred de bogat, trăia
cu o fetișcană. Nu știu ce i-a făcut, c-a
omorît-o. Clar. Un caz împuțit. M-a plătit
gras. Ei, și i-am încrecut pe martori, i-am
făcut să ridă pe jurați și... poftim !, l-au
achitat. Mare succes mare, felicitări, ce
talent, măestre... în sfîrșit, o porcărie !,
ce mai. Luasem bănet serios, am întins-o
la Paris, unde-am făcut praf gologanii.
Îmi era silă de mine, vroiam să mă sinu-
cid, dar, înainte de asta, mă gîndesc să
las o scrisoare definitivă umanității. Scriu
eu, și scriu — ieșise cum lunguță — o
expediez la o revistă și apare, domnule.
Seriseseam cu scîrbă, eu desperare, cu ce
poftesci, zic : bang !, acumă crapă bu-
boiul. Aș ! Mare succes, mi-au trimis niște
gologani, care picau la țanc, ei, și asta a
fost tot. (*Patetic.*) Mă persecută succesul,
domnule ! (*Avîntat.*) Dar, acum nu mai
merge. Sînt în hani. Lănez un ziar de
atac. Vreau să strig adevărul. Pac ! Pac !
(*Lumina se stinge.*)

CONDAMNATUL : N-a scos nici un ziar. Nu
știu de ce, dar nu l-a scos. Vîntul îi su-
fla contra. Valentin detesta prostia agre-
sivă și bolboroseala buimacă, și o lua

subțire-lăios, cu un fel de umire, aproape,
așa că prin gazete rîsece bine de legio-
nari. Îi lua în ris pentru expresii tînte,
în care furioșii se bălăceau, bilbîind
noime ; ei erau „încrîncenați în veac“,
„îndestinați“, „arzînd în vatră“, din „singă
și flăcări“, „botezați cu pămînt“, „încere-
menți în vecii și căliți în urgii“, „goimi
de fier“, „împătimiti în neîmp“, „drume-
țînd prin logostele“, „încereți pentru isto-
rie“, dar „buciumînd în furtuni de glo-
rie“, „zideau o țară din singă și istorie“.
Și, iată că animalele s-au înfuriat. Vali
primea mereu „sentințe de condamnare
la moarte“, pe care le comenta, amuzat,
cu amicii. Dar, cînd, prin umoarea isto-
rici, bufonii neîmpului se văzură coco-
țați în cîrcă țării, alternînd armonios para-
stasele cu asasinatele, circularele lor fu-
nebre nu prea mai stirneau hazul.

(*Se face lumină. Pe scaun, țepănă și in-
țepată, stă Carla-Șarlota. În picioare, dincolo
de măsută, cu fața la public — Valentin.
Dezinvolt, om de lume.*)

VALENTIN : Dar, draga mea, nici nu m-am
gîndit să mă mut la tine. Doar două-
trei zile, pînă trece iufa. Derbedeii jefu-
iesc și ucid, își regleză conturile cu erii
de pe lista neagră, dar, în cel mult trei
zile, armata va restabili situația, așa că
nu te voi ancombra. Pînă atunci, însă...

CARLA-ȘARLOTA (*mecanic, silabisit*) : Va-
lentin dragă, cine suferă de o boală mo-
lipsisitoare, stă acasă, nu se duce și la alții
să le dea maladia.

VALENTIN (*dezinvolt*) : Dragă, o zi-două,
să trecă furtuna, să nu mă prindă-n
drum. Aștia sînt atît de dobitoci, înecî
sînt în stare să mă ucidă pentru niște
glume. Ce chestie de prost-gust, nu gî-
sești ? ! Am eu aer de martir ? ! Mărturi-
sește, nu-mi simt nici o vocație. Valentin
în luptă cu tigrii ! Nu, zău, n-au deloc
simțul ridicolului, colivarii aștia.

CARLA-ȘARLOTA : Valentin dragă, dacă ești
bolnav de holeră, nu umbla prin casele
oamenilor. Stai acasă pînă te vindoci.

VALENTIN : Acasă, eu plăcere. Numai că...
veneam din oraș cînd i-am văzut instalați
în fața porții. Înarmați. Mulți șefi de-ai
lor mă cunosc și... Aici nu le-ar trece
prin gîgilele să... (*Jumătate ironic, jumă-
tate anxios.*) Charlotte, fii mizericordioasă,
Saturn îmi este nefavorabil. (*În fața tă-
cerii ei definitive, se oprește, salută ce-
remonios și se retrage. Lumina se stinge.
O rafală de armă automată, un strigăt.
În întuneric, vocea Carlei-Șarlote silabi-
sește mecanic.*)

CARLA-ȘARLOTA : Dacă ai holeră, stai
acasă, nu umbla prin casele oamenilor.

CORTINA

Tabloul 4

Urmărirea

(Trebuie vorbit repede, uneori aproape gîit.)

CONDAMNATUL (i se aude vocea, în întuneric): Strada cotea inutil. La ora aceea, de prînz, pavajul se-ncingea și călcam pe asfalt ca pe o materie moale. Îmi plăcea să merg, ziua, prin orașul torid. Îmi plăcea să străbat noaptea bulevardele late, aproape pustii, dogorînd sub luna enormă. Doar puțini inși, exaltați de vacuitatea metropolei părăsite, goale și fierbinți. Strada cotea inutil și, sub soarele violent, părea o bandă metalică fumegînd mcnit. Trebuia să dau cotul, să străbat strada încet, foarte încet, să tai Principatelor, să merg lent mai departe, atent la tot viziibilul, apoi iar să cotesc, la stînga, să mă arunc în strada ce pulsa de oameni, tramvaie galbene și bete, automobile zornăind din fiare și table și anacronice trăsuri, iar în cinci minute să mă dizolv, reîntors, în piața lată, vastă, pestriță și gălăgioasă, străbătută în toate sensurile de curenți puternici de trecători și vehicule. Cu nițică pricepere și înțelul de picior, aici și se pierdea urma imediat. În cazul cîi fuseseși urmărit. Era nevoie ca, înainte de orice întîlnire mai importantă, să trec — cu cîteva ore mai devreme — pe strada indicată, s-o miron, să-i observ obiceiurile, clădirile, curțile, întretinerile, posibilitățile de a o tui agătat de un tramvai sau dispărînd într-un curent de inși. Privito așa, străzile arătau altfel. Pline de ochi, de pinde, de moarte. Acum nici n-ar fi fost nevoie să verific, într-atît ășiam fiace curte, fiace fereastră, fiace posibilitate de a mă evapora, acum mă duceam doar în virtutea obișnuinței. Tras de o nedezelegată tristețe. (Lumina, Peretele disproportionat s-a apropiat mult de pat.) Simțeam o rezistență interioară și, de ar fi fost posibil, aș fi refuzat ieri întîlnirea, aici. Practic, nu mai era timp să i se comunice celuilalt, să schimbe adresa, să fim înștiințați — eu și celălalt — de noul loc de întîlnire, asta ar fi durat cel

puțin o săptămînă, iar legătura mea superioară, omul cu care mă obișnuisem și care mă formase era silit să părăsească imediat rețeaua, probabil orașul, astfel încît trebuia să mă predea altuia, în acea zi ohiar. Înaintam încet, cît mai încet, crispat, dar privirea, atentă — supravegheam numai din ochi, fără să întorc capul —, înregistra fiecare poartă, fereastră, curte, apoi filma strada întregă, aburînd toropită. De-aș fi mers grăbit, micșoram șansa. De obicei, cînd umblam pe căldură, pe străzile fierbinți, oricît aș fi fost de agitat, deveneam calm, mă simțeam liniștit, limpede, activ, atent. Acum, soarele nu reușea să-mi topească deloc crisparea. Îmi fusese și greu să-i spun lui Lică de ce anume nu-mi plăcea strada. La mirîiturile mele, el se gîndi bine, apoi se miră: „Dar ce are strada, cetățene?... E liniștită, curată, adică fără post fix, e situată între două aglomerații în care te poți topi... Nu văd ce știu eu ce“. Am ris mînzește: „Amintiri amoroase“. A zis: „Aa... bine“ — și a schimbat vorba. Aici, pe dreapta, fusese o băcănie, dar s-a închis de mult, doar firma moartă, în geamuri, zărare vechi, scorojite. Traversez lent, Principatelor e pustie, cu arborii ei oboșiți, cenușii de praf, arbori de ciment. Acum sînt dincolo de fereastră ei, tentația de a privi îndărăt, nu! Veneam la ea, deschideam poarta de fier, defilam prin fața multor ferestre și intram în camera ei, ultima. Mă așezam, îmi scoteam ceasul de la mînă și îl puneam pe masă. Act reflex. Am trăit anii aceștia sub presiunea ceasului, cu minutele dilatate la maximum. Țineam mult la ea. Ei îi plăcea că eu o plăceam. Ne întîlneam în oraș. Ne plimbam. Ne duceam la cinema. Erau filme *ersatz*, dar nu filmele ne interesau. Iar cu întîrziam sau, uneori, nu veneam deloc. Ii dădeam pretexte inconsistente. Devenise geloasă. No certam. Dragostea noastră fragedă se oțetea. Dar nu era posibil să-i spun de ce trebuia să lipsesc uneori. Aven o mamă sperioasă, un tată umflat cu el însuși, năîng și rău. Ea s-ar fi spovodit mamei, soției, soțului, iar burghezul conformist ar fi anunțat poliția. Iar ei îi plăcea să trăiască, adică să se distreze. Restul era politică, și politica o plictisea. Chiar de-aș fi reușit s-o conving, nu mi-ar fi plăcut s-o pregătesc pentru risc, suferință și moarte. Dar nici așa nu mai era posibil

să continuăm. Am provocat un scandal fără noimă — ca să o fac să nu mă regrete — și am rupt. M-a regretat, totuși? Eu, pe ea, da. Revenind pe strada ei, simțeam că făcusem un sacrificiu dureros. Și inutil? Nu se poate ști nimic despre ceea ce nu ai dus pînă la capăt. Sint crispat, am gura uscată, mi s-a pus un nod în gît. Și celelalte. (Pauză.) Aici se sfîrșește strada, să fac brusc la stînga. Micul pare unde nu întîlneam. Cîteva bănci coapte în soare. Copaci piperniciți, opăriți. Strada din dreapta și cea din față, oblice. Pustii. Prea cald. Și cinii fac siesta. Acum. Mă-ntorc brusc și privesc banda de oțel fierbinte, aburînd ușor. Strada, în urma mea, pustie. Asta nu demonstrează nimic. Tipul, dacă există, o cotit-o pe Principatelor, la stînga, să-mi iasă în față pe strada aglomerată, unde nu-l pot dibăci. Traversez și o iau pe stînga. Am să încerc să-l identific și, apoi, să-l pierd pe drum. Dacă există. (Pauză.) Am ajuns la colț, la școală, mă opresc puțin, acum trebuie să fiu atent. Pe strada asta aglomerată, strîmtă și cotită, să înregistrez repede: cine e în fața bisericii. Cine îmi vine în față, cînd eu merg spre înapoi. Și, pe celălalt trotuar? Mă pîndește de acolo. Pîndit! Tocmai acum, un tramvai. Înjur. Pe zidul școlii, un afiș. Dodesubt serie ceva. O amenințare, desigur. Se interzice! Se podepsește! Tramvaiul galben zuruie. Citesc afișul. Ei, dacă nu-l văd eu, nici el nu mă vede pe mine. Tramvaiul a trecut, mă-ntorc brusc. În fața bisericii, o habă în negru, doar. Pornesc înainte, adică mă întorc spre piață. Merg repede. Pîndesc. Atenția în pupile. Selectez imaginile. Elimin copiii, bătrînii, femeile, rețin bărbații solitari și imposocați. Vinătorii de oameni sînt mereu mocniți, mahmuri și irascibili. Supraoameni cu lefuri mici. Hingheri de idei. Un pipiriu cam ponosit și găgios vine uitîndu-se în ziar. De! Asta ar putea fi. Il memorizez. Pîndit. Trec mai departe. Figuri indifferente. Un burtos, cu un pe-pene mare în brațe, gîfîie, asudă. E scris. Iată o definiție a fericirii. Sint încordată, dar crisparea a trecut. O intensitate stenică, bună. Prăvălii, multe prăvălii înghesuile, cu trei trepte pe trotuar. Hrube cu guzani care adună bănet. Aici, strada se sucește. Dau cotul. Mă opresc brusc, lipit de zid. Pîndesc. Aștept. Dacă e în urma mea, trebuie să treacă prin Termopile. Mă uit la ceas: nici zece minute de cînd intrasem pe strada aceea. Tensiunea timpului. Timp dilatat. A, timp al meu, timpul intensității, nu te regret — totuși. Am ochii mari. Sint numai privire. Aș bea ceva rece. Aș fuma o țigară. Trebuie să stau aici, lipit de zid, și să aștept. La pîndă. Trei fete rîd tare, ostentativ. Pentru ele, războiul nu există. Dar cînd, bombardat, orașul va arde? Un țaran cu

flanelă tutunio și pălărie neagră, vechi. E slab, scofilcit, nebîrbierit. Cu capul în piept. Două femei late, roșii, guralive. Un ofițer vîrstnic. Asudat, uscățiv, obosit. Necăjit. Desigur, un țivil mobilizat. Acasă: femeia, copiii, mizeria. Doi liceeni coșuroși, bloșiți de căldură. Umblă într-o lume neînțeleasă. Se vor trezi? Am stat destul aici, cu spatole la perete. Nu. Un tînăr îngrășat, negricios. Asta? Nu pare să mă remarce. Trec. Să mă aștepte mai încolo, pe trotuarul celălalt? Pîndit. Pîndesc. Inventariez spinările ultimilor trecători. Nimic interesant. Nu, dacă ar fi fost cineva după mine, ar fi trecut pînă acum — sigur. Inseamnă că nu e nimeni? Dar dacă m-a urmărit de pe celălalt trotuar? Stradă stare aglomerată, pupila mea n-a fost în stare să cearnă... Ceasul: au trecut trei minute. Mă smulg de lingă zid. Merg cu pași mari. Merg cu poftă. Pînă în seară mai e — pot să mă verific dacă sint curat. Merg. Mă pierd în piața asta uriașă, plină de flori, de fructe, de omenet, de culori, de soare, de larmă și de vară. (Pauză.) Am luat-o pe Călușari în sus, spre cartierul acela bălțat, mizer, igrasios și agitat din jurul Sfintei Vineri. Casele, rar cîte un cat, leproase, iar în curtea bisericii puiesc mîlogi, ologi, damblagii, bărbați fără picioare, sîlînd în mîini, schelete vîitătoare, orbi cu muzicuță, muți cu flașnetă și papagalii jumuliți. Cer. Cîrșesc. Boccesc. Mai încolo, casele coșcoviile, rîfoase, galbene-verzui de oboseală și bătrînețe, ici, colo, ceamnării, pastramagerii și simigerii, o mizerie pe față, etalată, tristă, ca toate mizeriile. Oamenii ce nu au voie să aibă o profesiune. Dar, fiindcă se încăpățînesc să trăiască, li se cere un bir în plus. Povestea de dragoste ruptă îmi revenise, dar nu sub forma sentimentului refutat, ci a unei idei necristalizate, o nebuloasă ce se vroia clarificată. Mergeam foarte repede, alergînd după ideea mea, care, simțeam, vroia să-mi scape. Era război. Ce, de dragoste ne ardea nouă? (Recită.) „Mai poate cineva să iubească acum? / Inimile toate sint sînge și scrum. / Oamenii cu bluze albastre / Sint mai înalți ca înaltelo astre“. Crisparea îmi revenise. Și, totuși, simțeam, nu aceste remuscări uitate mă făceau să fiu încordat — sau nu numai clo — ci... Și, brusc, am priceput că renunțarea la dragostea asta ascunsese o altă renunțare — alta — definitivă. Obișnuința rezonabilă cu moartea! Goneam pe străzi cotînd, cotînd — dar formula asta mă izbi, și m-am oprit brusc. Nu poți renunța deodată la totul. Trebuia să mă obișnuiesc treptat cu renunțarea definitivă. (Pauză.) Mă aflam pe Columbilor, o stradă ce cotea de două ori, inutil, m-am lipit de un zid să-mi trag sufletul. Pîndit. Am scos o țigară, tacticos, și am dat

s-o aprind, cînd, în fața mea, zvieni, autopropulsat, unul mic, gras, asudat, chel, urit, un ăla ce zorea de mama focului și era pus pe alergătură lungă. Copoi antrenat. De pîndă. Văzîndu-mă, tresări, dădu să se oprească, fu însă tîrît de inerție; apoi, clătînat în hurlă de frînarea prea bruscă, o luă la pas de promenadă, gîfîind urît și holbat. Toemai atunci trecen un taxi. L-am oprit, am sărit în el. Insul gras a frînat iar, s-a-nfors pe loc, a dat să se repeadă în mașina ce pornise, a făcut un gest a lehamite — sau toate astea mi s-au năzărit doar? Nu știu, procedasem reflex. Cînd mă controlam prea mult pe străzi, oricine îmi pîrea suspect. Cînd începi să suspectezi, unde să te oprești? În cine să-ți propești încrederea?! Dîra nesfîrșită a tuturor posibilităților.

(Se stinge reflectorul.)

Tabloul 5

Noaptea de veghe

(Intuneric pe scenă.)

CONDAMNATUL: Cînd i-am comunicat mătușii că voi dormi la ea, fiindcă aveam seara un chef cu băieții, și știu mata cum o mama... ea m-a aprobat rezervat, cum îi era felul, și, la plecare, mi-a dat cheia. Locul nu-mi plăcea: erau patru blocuri lipite, ridicale în adîncime, cu un zid în față; între blocuri și zid, pavală, o aleo subțire. O singură poartă de ieșire. Dacă s-ar fi întîmplat ceva, m-aș fi aflat cu fața la zid. Pîndit. Oricum, n-aveam de ales. Cînd am venit de la întîlnire, am schimbat o droaie de tramvaie, luate din mers, în toate sensurile, că nici Fantomas, regele tenebrelor, n-ar fi prins în ce direcție mă dușesem, iar acolo, la femeia aceea retrasă din orice circuit, n-ar fi bănuț nici Zgaiba că mă pot ascunde. Dacă în noaptea respectivă nu m-ar fi căutat nimeni la Carla-Șarlota — și ea era destul de abilă să-mi comunice dimineața, la telefon, de fusese ceva-cumva —, de nu, însemna că avusesem doar năzăreli și mă puteam, deci, duce liniștit acasă. Noua mea logătură îmi puse în vedere să nu risc, să mai mă pitesc cîteva zile la

anonima mea mătușă. I-am răspuns că n-o cunoștea pe Carla-Șarlota: ar fi fost în stare să dea anunț la ziare, cu poză: pierdut și risipitor. Mă aflu într-un bloc nou, în miezul secolului 20. Dar, privind în jur mobila veche, degradată, scîrțioare, scoarțele, carpetele, macrameurile și pozele galbene, mă trezeau deodată în mijlocul unui tîrg din secolul trecut, un implant în inima Capitalei, cum sînt atitea. Oază amorțită, de opacitate refractară. Vizuină cu stafii. Trăim printre stafii, ce se prefac a fi oameni nouă, dar care, prin deprinderi, sensibilitate și întreg felul de a fi — fonfi sekerozați — sînt umbre, doar, ale unei lumi moarte, iazme ce abia așteaptă să se reîntoarcă pe alt tîrîm, printre morții lor, de mult putezeți. Dar, în noaptea aceea, închis în odaia unui alt veac, mă simțeam treaz, gata de luptă cu toate inerțiile lumii. Ca să nu-mi sperii spăimoasa mătușă, am stîns lumina. A fost o noapte de veghe. (Se aprinde reflectorul.) Noaptea, spaima se dilată. Noaptea apar idei lunecoase, ce ziua se fac a dormi, la miez de noapte se trezesc, se umflă, sporesc monstruos, aglutinînd orice le poate hrăni. Gîdeam, așadar, în ipoteze. (Vorbesc gîfîit, ca și cum ar fi alergat.) Spaima. Brusc. Fruntea fierbinte asudă. Transpir pe nas. Pe frunte. Palmele ude. Mă șterg mereu cu batista. Zadarnic. Pe frunte, pe nas, pe obraji. Transpirația abundentă îmi înbibă sprîncelele, îmi curge în ochi. Mîinile ude, lipicioase. Gîfii. Mă dezgustă această fiziologie dereglată, dar n-o pot opri. Inima — alergînd, alergînd, alergînd. Brusc. (Pauză.) Asemeni unor mari ape crescînd, presînd digul, spărgîndu-l, revîrsîndu-se cu o forță mult timp reținută. Inundînd vulnerabilele cîmpii ale conștiinței. Brusc. Creierul palpită ca inima, ca inima cui a fugit, urechile vijite de năvala apelor roșii, revîrsarea singelui revîrsat, tîmplele bat toba — primejdie! — stomacul, crispat ca un pumn crispat într-un refuz total. Iar în nordul stomacului, sus, la plexul solar, un motor duduind, emîtînd curenți fulguranți în mîini, în pulpe. Corpul tot e un refuz. Un refuz exasperat, încăpățînat, neomenelesc. Fiziologie. Un animal hăituit — și alt. Îi vorbesc — nu mă aude. Se tăvălește, se bălăcărește în propria lui spaimă. S-a făcut una cu ea. Dar trebuie să mă audă. Să mă asculte. Este organismul meu. Sînt înspăimîntat și vorbesc despre spaima mea. Vorbesc repede, gîfîind, încercînd s-o prind, să-i succed gîtul. O disprețuiesc. Îmi face scîrbă. Nu e a mea. Nu sînt eu. Dar, acum mă stăpînește. Vrea să mă doboare. Știu. Spaima e altceva decît imunda tran-

spirație, timpurile viijind, stomacul crispat — punn — și acel motor în plex. Spaima e altceva. Un refuz. Un ienit. Un zbieret al fiziologiei ce-și refuză neantul. Fiziologia ce refuză conștiința. Ideile. Gindirea. Carne, glande, reflexe, artere, sînge. Mu-co-zi-tăți! Îmi neg spaima ce refuză să mă știe. Neg abjecția ce nu se lasă tradusă în cuvinte. Rațiunea mea e intactă. Îi vorbește calm spaimii, care e surdă. Gîngavă, o dincolo de cuvinte. Fiziologia mea în spasm nu mai percepe idei. Îi recit din filosofi și poeți, în zadar, corpul e chireit, vîjîitul apelor roșii în urechi, un dum-dum canibal, dezlănțuirea apelor roșii, viscoase. Inundindu-mi creierul. Proce-se fiziologice banale. Nimic interesant. Spaima nu uniformizează. Un milion de oameni îngroziți: nici unul nu se distinge de altul. Un biet animal îngrozit, care se dă drept Eu. Îi strig: ei, da, vei muri. Și, ce-i cu asta? Acum. Poste o lună. Poste oțiva ani, tot te vei trezi în fața unui zid. Condamnat. Cu fața la perete, așteptînd executarea *sentinței*. La 55 de ani, tot *acum* va fi. Tot în fața inexistenței. De peretele ăsta nu scapă nimeni! Important e să o facem omenește. Acum. Oricînd. Demn. Ca un om. Spaima nu aude. Sîngele. Inima. Membrele care tremură. Le explic. Înseamnă, pentru un om de 55 de ani, altceva? Calitativ — altceva? Va fi un *acum*. Și un perete. Odată, fiecare se va afla zgîndu-se la un perete gol, spunînd: noaptea asta, totul se va sfîrși. (*Strigînd*.) Pentru fiecare există o asemenea noapte. (*Pauză. Răspicat*.) Dar, cine nu știe pentru ce moare, nu știe pentru ce a trăit. Ce poate fi mai jalnic, decît o existență pentru nimic? Ce uenat derizoriu... (*Pauză*.) Nu vreau să fiu în locul vostru. (*Incet*.) Spaima nu-mi auzise raționamentele. Dar nu a rezistat miniei mele. S-a subțiat și a pierit ca o ceață. (*Normal*.) Mersesem foarte repele pe străzile orașului încins de căldură, trăgînd după mine un copoi sau o ipoteză. Mergam după o idee acută, dar care, simțeam, încerca să-mi scape. Renunțasem la o fată, renunțasem la iubire. Renunțasem la viață. Povestea asta, copilărească la început, era mai veche. De cînd începuse războiul, nu băusem o bere, nu intrasem măcar într-o cofetărie, pentru o înghețată. Mi se părea îndecent să mă distrez într-un fel oarecare, cînd atîția se canoneau pe fronturi sau în închisori. (*Recită*.) „Cînd cineva moare în lume / Se uită la mine”. Veneam dintr-o familie burgheză, disprețuiam clasa bămesîiilor de averi, și simțeam nevoia, tocmai fiindcă veneam din zona imbuibării, să mă lepărđ de tot

ce amintea, fie și pe de departe, de lumea lor. Dealtfel, susțineam că în atmosfera aceea, în care ploua peste lume cu comunicate de război, cînd formule stereotipate condensau zîlnie sute și mii de morți pe toate fronturile, în orașele bombardate, cînd noi eram angajați într-o acțiune ce se putea sfîrși oricînd cu moartea, așadar, în ~~acea~~ atmosferă saturată de moarte, trebuia să mă obișnuiesc cu ~~acea~~ posibilitate, renunțînd treptat la orice era plăcere, reducînd mereu din ce era vital. Acomodarea rezonabilă cu dispariția. De ce mi-aș fi stimulat lăcomiile senzoriale, fortificîndu-mi o hămeseală de a fi, care, și așa, bușnea din corpul meu adolescent. Ființa refuză vidul, oarba poștă de a fi trebuia măcar anemiată un pic. Azi, știu că am rezistat la ceea ce am rezistat, că am depășit frica de moarte, din minie disprețuitoare, forță activă, iar nu prin exerciții raționale, de *progre-sive* desprinderi de plăcere. Detașare de rîvnile trupului. Deși... Fapt e că unui instinct vital nu-i poți opune decît tot un instinct vital. O forță adîncă, reală. La o anumite presiune înalță a durerii, conceptele plesnesc. Rezistă minia, disprețul, solidaritatea, speranța — ca pasiuni active. (*Pauză*.) În noaptea aceea, am vegheat. Și, după ce s-a retras valul de spaimă, mi-am dat seama că ziua aceea fussem întors pe dos fiindcă legătura mea superioară plecase. Îi ziceam *Lăc*. Nu-l cheama așa, firește. Nici nu știam cum se numea. Nu știam nimic despre dînsul. Dar, pentru mine, el era — fusese — omul cel mai important, fiindcă era *reprezentarea* unei idei, a concepției mele despre existență, și luptă, și moarte, și victorie. Avea doi-trei ani mai mult decît mine, dar îmi spunea „mă, băiatule” — și avea dreptate. Nici acum nu știu de ce țineam atîta la el. Vorbea puțin, totdeauna practic, cum zicea el, „la obiect”. De cîto ori deraiam și o luam prin porumbi: „Ei, lasă astea, acum, la obiect”. Nu era îngustime, era eficiența într-o cumplită încheștare inegală. Nu era timp! Îmi plăcea, poate, fiindcă era altfel decît mine. Așa cum m-aș fi dorit și eu, deși știam că nu aveam să reușesc a fi cu el, niciodată. Era corect, atent, discret și, fără să pară, afectuos. Cînd făceam o boacăină și mă vedea plouat rău, spunea: „Așa e la început”. Apoi: „Și, acum, la obiect”. Despre teoria mea cu obișnuința rezonabilă cu moartea: „Concret vorbind, e o prostie”. Fiindcă-l pierdusem pe el, nu mă simțeam în apele mele. Mă-nvățasem ca el să gîndească și să decidă pentru mine. Așadar, renunțasem la tot pentru o idee, dar omul e în așa fel făcut, încît simte nevoia antropomorfi-

zării, și toată încrederea refuzată societății, instituțiilor, părinților — fiindcă le retrăsesem de mult orice încredere — i-o acordasem lui, acestui necunoscut fără nume, fără trecut, cu un alt viitor decât al meu, ce venise, prin întuneric, spre mine. Mergeam alături și el mă ajuta să-i înțeleg pe cei cu care lucram, și pe care el nu-i știa decât prin cei spuneam eu despre dînșii. Mă ajuta să rezolv problemele concrete ale acțiunii, pline de neprevăzut, ce depășeau cu mult vârsta, experiența și reflexele mele. Era o relație aparte, aproape stranie, plămădită dintr-o anume calitate a încrederii. Când recomandam pe cineva cu care discutasem zile și zile, spunând că, da, admite să intre în organizație, Lică mă întreba, grav : „dar, dacă...“ Asta mă tulbura, fiindcă de acest răspuns ar fi depins viața multora. Oricât de bine ai cunoaște pe cineva, de unde să știi ce se va întâmpla atunci, cită lășitate doarme în corpul cuiva, cit de violentă e dorința unui trup de a scăpa de durere... Totuși, răspunsul ăsta trebuia să-l dai pentru altcineva, deși era atât de dificil să-l dai chiar și pentru tine însuși. Ergum responsabil de soarta fratelui meu. Mă gîndeam, intrînd în apartamentul matusii mele, că Lică, atunci cînd își părăsise sectorul, ajungînd la prezentarea mea, fusese întrebat de cel cu care mă văzusem acum cîteva ore : „dar, dacă...“ Lică răspunsese, grav și tărăgînat : „mă... știu și eu ? Cred că DA“. Și acest DA, scurt, pe care-l auzeam, m-a liniștit. Încrederea lui în mine mi s-a transmis. Neliniștea mea din acea zi se datora plecării lui Lică, necunoscutul care îmi captase toată încrederea, care-mi era mai mult decât un frate, sau un tată, decât un prieten, nefiindu-mi nimic din toate acestea, și a cărui dispariție mă lăsa — afectiv — descoperit. Și, totuși, nu căntasem, în adolescență, nici un tutore spiritual. Aș zice, dimpotrivă. Lică este omul pentru alții.

(Triumful Condamnatului cade în întuneric. Apare, în lumină, în altă parte a scenei, Lică. Înalt, voinic, blond și, desigur, tînăr : 20 sau 24 de ani, nu mai mult. Stă cu fața la public, oarecum, se plimbă cu cineva căruia îi vorbește — și pe care spectatorul nu-l vede ; de prezența Condamnatului, cu fața la zid, n-are habar. Vorbește atent, laborios, își caută cuvintele.)

LICĂ : Are calități și, mai ales, posibilități de creștere. Cînd mi-a fost prodat, era entuziast, combativ, plin de impulsuri ce-l depășeau, de idei ce-l depășeau, gîndea

oarecum în salturi. Vorbea din din mîini. Nu știa să asculte și era pus — ce știu eu ce — să contrazică pe toată lumea. Acum, cumva, s-a mai corectat, dar trebuie încă educat cu atenție. Are o vehemență deosebită, ce ridică o mie și una de probleme. Era o pură negativitate, care trebuia dirijată spre ceva pozitiv. E, cumva, romantic, așteaptă ceva, ce știu eu ce, exaltant, vorbește de intensitate. Uită, însă, că munca noastră de zi cu zi, practică, ne cere multă atenție, multă răbdare, chibzuială... Toate acestea, el are tendința de a le trece cumva repede, nu are încă perseverență. Pare obsedat de problema curajului. Îi spun : „nu te mai gîndi atît la curaj, cetățene. Nu poți avea tot timpul curaj — nici nu trebuie. Se epuizează și el, săracul“. La un moment dat, avea o criză de asecism mic-burghez. Nu vroia să bea o bere, să ia o înghețată. I-am spus : „ce, vrei să te faci călugăr, cetățene ? Organismul, la vîrsta creșterii, are nevoie, ce știu eu ce, de zahăr“. S-a despărțit de o fată, cumva, să nu se ataceze de viață, să fie pregătit, cumva, moralmente, în fața supremei încercări, făcea exerciții, ce știu eu ce, de acomodare rezonabilă cu neantul. Copilării. Atunci ? Atunci n-avea nici opt-sprezece ani. Da. A crescut în muncă bi-nișor. Dar, mai e de lucru cu el. Dacă va... ? *(Se gîndește intens.)* Da. Cred că ar rezista la...

(Lumina se stinge și Lică dispăre. Acum e luminat Condamnatul, care reia.)

CONDAMNATUL : Lică este un educator. Un pedagog care a format tineri, apoi va forma alții și iar alții, cu răbdare și metodă. El m-a învățat să aud, să văd, să fiu atent, să observ oamenii. Să mă observ pe mine însumi. S-ar părea că e ușor. Nu e. A transformat vehemența mea opacă într-o negație pozitivă. Un entuziasm eficient. Cînd faci un act, știi de fiecare dată că el te exprimă, dar îi implică pe alții. Eroarea poate aduce suferință unor oameni necunoscuți, dar apropiati. Nu avem voie să greșim, se plătește prea scump. În noaptea aceea de veghe, Lică a stat lângă mine, ajutîndu-mă să mă depășesc. Îmi transmisese esențialul : aceea deschidere spre lume, spre ceilalți, acel patos obiectiv, care-l caracterizează pe omul pentru ceilalți. În noaptea aceea de veghe, încetasem a mai fi un eu limitat, o necăjită de monadă pentru care sfîrșitul ei însemna prăpădul lumii. Semnificam ceva ce mă depășea cu mult. Învătasem singurul mod de a deveni nemuritor.

(Întuneric.)

Arestarea

CONDAMNATUL. (*i se aude vocea, în întuneric*): Vegheasem toată noaptea. Spre dimineață, mă simțeam liniștit. Mătușa mi-a adus fiertura de surogat, botezată, cu milosirdie, cafea. Uscată și ceremonioasă, mi-a comunicat că, plecând după tirguiele — și întorcându-se — văzuse, în fața aleii, un domn care fuma și citea ziarul. Mi-am controlat atent buzunarele. Ceva nu era în regulă. Mătușa mea nu se ducea niciodată după tirguiele, nu ieșea niciodată din casă. Chiar de-ar fi ieșit, ca o cometă, azi, nu avea ochiul format să observe un tip ce se făcea a citi ziarul în fața aleii, și încă să facă legătura între prezența lui, acolo, și a mea, aici. În lumea ei, de la 1880, asemenea coșmaruri nu funcționau. Când a zburat sone-ria, lung, curentul a trecut prin mine, tot, corpul mi-a vibrat întreg. Cordul s-a dat, deodată, cu capul de peret. Altfel. Tipii s-au scuzat de deranj. Erau de o politețe suavă. Cu mine, erau voioși. Mătușa părea încântată de vizită. Totul era un balet aerian. Pe scară, unul îmi spuse, jovial: „Și, zi, așa, unu ne mai place să dormim la mămică”. Altul, scurt și gras — îl cheama Gușe — zise, a lehamite: „lasă... bă!” Pe drum, în mașină, n-a vorbit nimeni. Ce-am fi avut să ne spunem? La depou, după ce mi-au luat ceasul, actele și șireturile — cravată nu aveam — m-au trecut într-o cameră cu două paturi suprapuse, și mulți cunoscuți. Acolo am aflat că, seara precedentă, Carla-Șarlota venise la Prefectura Poliției și-i silabisise comisarului Taflaru: „Acum, știu unde se află”. Apoi, intrase în biroul lui și au închis ușa. De atunci, mama n-a venit să mă vadă. Nu regret. Ce-am vorbi? O aud spunând: „Da-că ai holeră...” Dar, de unde aflase unde aveam să dorm? Îi șoptise un spirit cu corp astral de gradul șapte? O anunțase mătușa, care n-o putea suferi, și cu care nu se mai văzuse de ani de zile? I se pă-ruse căva nefiresc, în venirea mea acolo? Mătușa mea era atemporală și apolitică, dar spaima ei, nu. (*Lumina, Peretele mare s-a apropiat, amenințător, de pat. Mai mult decât la începutul actului II.*) Am avut un mic șoc când mi s-a luat ceasul: o idee metafizică, la șobolanii ăștia. Fără acte, eram scos din societate. Fără ceas,

o leșinară o timpului se produce. Cu un bec aprins noaptea — dar și ziua — cu iscodeli de noapte, fără soare și lună, ziua și noaptea se amestecă în loc să se succedă, se-neură ȋlele timpului, iar spațiul e anulat. Acum, însă, nu-i mai simt lipsa inimii de la mină, scos din timp cum simt, și încep să simt gustul transparent al eternității. Acum, de obișnuința rezonabilă cu moartea chiar am nevoie. Eu, care mă aflu aici și, de cite ori ridic privirea, dau de peretele ăsta sîngeriu, spre care, peste cîteva ore sau zile, voi fi tirît, înbrîncit să stau în genunchi, cu fața la zid, iar un tip anonim își va descărca revolverul în creierul meu, care acum zvîcnește ca o inimă, cu, care, cîzînd cum corpul mort cade, împins spre porțița din zid, tras de picioare, evacuat, eu nu mai reprezint decît un simbol, un exemplu că se poate trece și această probă cu demnitate, ome-nește, cînd știi de ce o faci. N-am ajuns deodată la liniște. Odată, m-au trezit noaptea, m-au transportat cu mașina pînă dincolo de Rosetti. O casă galbenă, cu două etaje. Gang. Scări întunecoase, camere. M-au lăsat într-o odaie. Trei mese ordinare, o mașină de scris, scrumiere pline. O fereastră sub care zureau tram-vaie. Începea să se lumineze. O femeie bătrînă, morocănoasă. A venit cu o mătură, a frecat parchetul cu o cîrpă udă într-o găleată cu apă neagră, a zvîrlit muceurile și cenușa în găleată, a plecat. A venit o fată foarte rușată, cu pulover verde și sîni mari, lăsați, a umblat pe la mașina de scris, a căscat cu poftă, i-a telefonat lui Mimi: „...și cum a fost, tu?” Au apărut niște tipi negricioși, cam jerpeliți, cenușii de nesomn, cu țigări ce le atîrnau din gură. Ȋngherii de oameni. Au vorbit de curse, de boli venerice, de un avans din leafă, vorbeau molfăit, scuipînd cuvintele ca pe niște seminte de floarea-soarelui, jalnici funcționari ai torturii. Apoi, ȋngerul meu păzitor m-a dus la „don Șăm”. Biroul lui — o masă de lemn nevopsit. Seaua subred. Un bărbat abia trecut de 40, dar buhăit, încercănat, plin de somn. Sorbea din cafea, pușăia din țigară, și a început comedia pe care o juca față de toți: tinerețea mea, mama zdrobită sufletește, cariera — și dînsa — zdrobită, tineretul idealist (și el, comisarul, avusese, în tinerețe, simpatii socialiste), dar viața... Cu capul de pragul de sus. El vroia să mă salveze, dar, trucul clasic, eu să-i dau numele căpeteniilor. Auzi, căpeteniile! Ce limbaj! Ȋsta se credea poteră pe vremea haiducilor. Idi-otul... În infern, dracii se plictisesc. Căsea. Vorbea în tirșă. Știa că-și rîcește gura pe de pomană. Totuși, și-a dat osteneala. A zbirat. M-a amenințat. Iar i s-a făcut milă de tinerețile mele. S-a declarat om al

realităților. M-a invitat să devin și eu un om al realităților. Să țin seama de situația generală. El vroeise să discute așa, ca între intelectuali, dar dacă eu... Îi părea rău — alt căscat — dar era silit să mă vlea pe mina comisarilor, care — alt căscat — erau cam brutali. Cam. El era plictisit, iar eu, calm. Am fost dat afară, pus într-un birou gol, iar ingerul meu gardian și balaoacheș s-a întors la Taflaru după instrucțiuni științifice. Un birou de instituție oarecare. Funcționari ai spaierei. Salariați ai schingiurii și ai crimei. M-am așezat pe scaun. Așteptam. Deodată, am început să tremur. Tare de tot. Îmi clănțaneau dinții. Îmi bițiau picioarele și, de tremur, hîlînam scaunul. Am strins tare din făci, am vrut să-mi controlez membrele — nimic. Trecea, prin mine, un curent electric, ce mă făcea să salt, să dîrdîi, de parcă eram pus la priză. Uluit de senzația nouă și puternică. O manifestare fiziologică, electrică. Mă temeam să nu apară tipul găgios și să mă aște în plină reprezentatie. Grozav le-ar fi plăcut! Trăgeam de frînă cît eram în stare, dar continuam să mă zgîlîin și să clănțân. *Naturalia non turpia*. Poate. Dar, din toate cele naturale ale trupului, frica este, desigur, cea mai indecentă. Și nici sănătoasă nu este. În fricos se trage mai cu sete. Și mai cu plăcere. Reflexele infricosatului — detruicate — îl duc la pierzanie. Scîrbos lucru, un speriat. Mă priveam cu dispreț, refuzînd a mă identifica indocentei biției. Rușinoasa maladie, cu dîrdîială și clănțănit. Dar, din camera alăturată, din stînga mea, se auzeau zgomote. Înși slinoși și grăbiți treceau prin fața mea, intrînd sau ieșînd în pas alertor.

(Triunghiul Condamnatului intră în întuneric. Se aud zgomote: scaune trîntite, pocnete, zbierete, icneli de luptă și, din cînd în cînd, urlete scurte de durere. Pare o luptă pe-nfundate, violentă, confuză. Un grup de bărbați năvălește pe scenă; zvîrlîți de o mare forță. Ei se află sub lumina reflectorului. Au pîrul în dezordine, cravatele lărgite, sînt leocă de nădușcă. Tipi tineri, negricioși, prost îmbrăcați. Pot fi patru sau șapte. Între ei, atrage atenția un tînr voinic, foarte blond, cu o cămașă albastră, ferjenită. E minios.)

UN AGENT (strigă): Pentru ultima dată: cum te cheamă? Unde stai?

TINĂRUL (poziție de luptă; ceilalți se fereșc — cerc larg în jurul lui; cu forță): NU!

AGENTUL: Ce grad ai la comuniști?

TINĂRUL: NU!

AGENTUL: Idiotule! Știi cine ești și ce funcție ai. Spune!

TINĂRUL: NU!

AGENTUL: Te încăpățînezi fără rost. Spune măcar cum te cheamă!

TINĂRUL: NU!

(Se produce buluceală. Nu știi dacă ei îl împing pe el sau el îi trage după sine. Se stinge lumina. Scena, întunecată. Se aude un urlet de durere. Se face lumină în triunghiul Condamnatului.)

CONDAMNATUL: Așa arată o idee? Da.

Așa arată. Am înțeles ce însemna acest NU. Băiatul cel blond nu era pus pe tratative. Continua aici lupta. Apăra o idee. Fiindcă, de idei este vorba. De idei confruntate cu durerea, cu singele, cu moartea. Idei trăite la ultima lor consecință. Acest NU era forța lui de om dezarmat, lovit și schingiuit de o haită de bălăuși ticăloși. Ideea e o forță cînd devine pasiune. Atunci, forța ei este forța ta. Acel NU al bărbatului însingurat, dar minios, a lucrat adînc în ființa mea. A fost fertil, în pura lui negație. Tentația tranzației, abolită. Lășitatea e contagi-oasă. Dar și curajul se transmite. De aceea, un act al nostru nu îl privește numai pe cel ce îl face. Ideile nu pot fi văzute, dar ele sînt un fel de a vedea. (Pauză.) Rîul izvorăște din munte și curge la vale, după legea pe care geologii o numesc a minimei rezistențe. Dar existența omului devine umană doar dacă seamănă cu un rîu care, izvorînd în cîmpie, ar urca spre munte, ar urca muntele tot, pînă în vîrf. Un asemenea rîu nu poate exista în natură, dar natura devine natură umană doar dacă reușește a fi antinatură.

(Lumina se stinge.)

Tabloul 7

Tovarășii

(Scena este în întuneric și rămîne în întuneric.)

CONDAMNATUL (îi se aude vocea): Iar acum sînt închis aici și aștept executarea sentinței. Noaptea asta. Sau cealaltă. Sînt închis în această celulă specială. Singur. Adevărul este că nu sînt singur. Nu sîntem singuri nici atunci cînd, dintr-o cauză sau alta, trăim retrași. Solitudinea mea este populată de voci, figuri, sentimente, strîngerii de mînă și de inimă. E atît de luxuriantă, singurătatea mea, încît nici nu știu ce să aleg mai întîi. Mă simt ca

infometatul așezat la o masă prea înbelșugată. Mă lăfău în răsfaț și huzur. Există, adevărat, oameni singuri, claustrați în micul lor egoism apucător. Indivizi care, în mulțime și larmă, sînt incapabili să comunice, să se apropie de cineva, realmente. Închireți în neputința lor săracă. În ciudă. În frica de a pierde ceva. Ființe nefericite, în miezul lor alb-verzui, viermănos. Singuri, claustrați în averea lor. Singuri, închiși în mica sau marea lor putere. Cu relațiile lor profitabile cu tot ! Blestemați să zacă etern în temnița micului lor Eu tint. Solitudinea mea aparentă e populată de idei și ființe. Mai ales de acei pe care îi simt lingă mine, transmițându-mi forța lor. Tovarășii ! Tovarășii mei. Iar eu le transmit mesajul meu : da !, este posibil ! Se poate trece această probă, omeneste. Adică, demn. (Pauză.) Spațiul meu e o scenă, iar rolul meu îl știu. Oricum, îl voi juca. Altfel, nu se poate. Depinde, însă, cum. Oriunde se află un om care reprezintă o idee, în joc nu e individul — care poate fi oricine — ci ideea. Ea este pusă la încercare. A condamna pe cineva la moarte și a-l executa — asta se cheamă o execuție. Iar moartea unui om este totdeauna o tragedie. Unde lipsește speranța de a-ți salva pielea, lipsește drama. Dar nu m-am oprit de a constata în această punere în scenă dorința de a transforma o tragedie în comedie, iar pe mine — în erou buf. Acel perete cu particularități dezagregabile, jghebul do ciment, porțița de evacuare și robinetul întru spălarea singelui, toată această punere în scenă are drept scop să mă înspăimînte. Să transforme un om într-un șobolan opărit. În gratuitatea acestei regii se simte sadismul fascismului, care vrea să ucidă oameni degradați. Eroul tragic refuză comedia prin ironie. Eu pot suride ; ucigașii mei — nu ! Nu ! N-am să le prăcur bestiiilor mecanizate un spectacol cu badinerie. NU. Fascismul nu e un accident. Nu e delirul unui paranoic, numai. Crima sistematică și sadică nu s-ar fi lătit pe Europa fără sprijinul lașității, al intereselor piezișe și ocolite, al calculelor de pe o zi pe alta și, mai ales, al spaimii față de mase a întregii burghezii. Burghezia așa-zicînd democrat i-a sprijinit pe fasciști. Pînă cînd a fost prea târziu. Chiar și pentru ei. (Pauză.) Am trăit repede, pe nerăsuflăte, întreaga mea viață conștientă a durat doar patru ani, dar, cîtă intensitate ! Dormeam cu ceasul pe mîna, trăiam cu ceasul pe mîna, repede, pe nerăsuflăte, intens. Am trăit sub semnul lui *trebuie* și al lui *acum*. Timpurile de pace nu nase monștri, dar fără monștri nu pot exista eroi. Ce-ar fi Făt-frumos, fără balaur ? !

(Lumina, în triumghiul Condamnatului, se stinge. Apare, sub reflector, Eugen. E un

tînăr îndesat, de 20 de ani, dar mult mai matur decît Condamnatul. Poartă ochelari. Pare un profesor sever, dar răbdător. Vorbește clar, atent la dicțiune, ca și cînd ar explica, în clasă, elevilor, lecția, *Intellectual și — se cunoaște — viitor erudit. Un om cumpănit nu din absența pasiunii, ci prin forța de a o domina. Față de Condamnat — care e mai tînăr doar cu un an — are o afecțiune protectoare, sub severitatea sa pedagogică.*)

EUGEN : Mai încet, băiețș, iar te priești. Tu privești revoluția ca pe o chestiune sentimentală a minunatului și n-ai nimeniuitul tău eu. Intensitate... intensitate... Sigur că da. Nu aș zice că epoca ne-a scutit de emoții. Dar acesta este un aspect secundar, aș zice... subiectiv-afectiv al lucrurilor. Mase. Clase. Contradicții principale și secundare. Raporturi de forțe. Etțetern, etțetern. Știu că le știi și tu, numai că, în focul intensității, le uiți. (*Ride cu tot corpul.*) Le uiți cam des, băiețș. Intensitatea... nevoia de senzați-onal duc, nu-i așa, la... aventură. Spune-mi, ai observat că aventurierii, exploratorii, etțetern, etțetern, la bătrînețe — dacă ajung să îmbătrînescă — devin triști ? ! Triști și goi pe dinăuntru. Asupra lor, intensitatea acționează, nu-i așa, ca un drog. Și cînd drogul lipsește, urmează — nu-i așa ? — vacuitatea interioară. Trebuie să ne cunoaștem și să ne controlăm reacțiile. A spus-o și Socrate : „*Gnoste te alton*“. Cunoaște-te, nu-i așa ?, pe tine însuși. Cu alit mai mult cu est epoca ne incită emoțional, într-un mod, aș zice, excesiv. Și, pe urmă... noi vrem să schimbăm omul. Să creăm, nu-i așa ?, un om nou. Dar ar trebui să începi cu tine însuși, băiețș. (Pauză.) Toma... Cu el a fost altceva. Vezi, iar te priești, băiețș. Mai întii, el era orfan. Sora, și mai ales fratele mai mare, l-au tratat aspru. Cu duritate. Era un, nu-i așa ?, hămesit de afecțiune. Or, el a găsit la noi, printre noi, afecțiune reală. Sau, ca să folosim expresia lui Malraux — solidaritate virilă. (Pauză.) Vezi, iar greșești. Acțiunea e doar o conștință logică a înțelegerii. Acționezi în vederea transformării realității. Conform unui sens. Dacă sensul lipsește actelor noastre, împletim o funie de nisip. Revenind la Toma. Fusesse mult umilit în adolescență. Un resort energic al demnității. Cum îl știi, un băiat tăcut. Nu-i plăcea să se destăinuiească. Foarte interiorizat. (Pauză.) Greșești. Fisura lui nu era acolo. Nu acolo s-a rupt metalul. Da... saltul în neant. Încrederea lui exaltată, nu-i așa ?, într-un singur om. Toată nevoia lui de afecțiune a fost trecută unui. Iar acela... Mă refer la Crișan, desigur. (Apare, lingă Eugen, Toma — 20 de ani ; înalt, voinic, brunet ; tăcut-melanolic, visător.)

TOMA : Crișan e un tip dur. Da. Trăim un timp dur. (*Tăios.*) De asemenea oameni e nevoie. Acum.

EUGEN : Dar... mai tirziu...

TOMA : Mai tirziu... Nu e treaba mea. Descurcați-vă.

EUGEN : Ușor de zis, dar și atunci are să fie greu. Altfel, dar greu.

TOMA : Tocmai de aceea. O să fie nevoie de oameni duri.

EUGEN : Omul dur e casabil. Se sparge ușor. (*Pauză.*) Crișan nu are încredere în nimeni. Nici în tovarășii cei mai apropiați.

TOMA : Așa trebuie !

EUGEN : Forța noastră e încrederea.

TOMA : Și contrariul ei. De unde știi tu că eu nu am trădat ?

EUGEN : Știu !

TOMA (*oțtează*) : Da ! Între noi e ușor. Ne știm de mult. Ne descifrăm cea mai mică tresărire. Sau umbră a ochilor. Dar, cînd e cineva despre care nu știi nimic ? Și nici numele nu i-l cunoști... ?

EUGEN : Se simte.

TOMA : Vorbe ! Poți construi, pe intuiție, un partid ?

EUGEN : Dar, pe bănuială, în orice caz, nu ! Suspiciunea macină pe dedesubt.

TOMA : Probele sînt grele. E nevoie de oameni tari, care nu se frîng. (*Toma dispare.*)

EUGEN (*îngîndurat*) : Ce a urmat, știi. Crișan cel dur a fost arestat noaptea. La Siguranță, a spus : „Nu dați, că dau tot”. N-au dat în el. A spus el tot ce știa. Tot. A doua zi, s-a dus la Toma. Cu polițiștii după el, care îl așteptau jos. I-a spus : „avem o casă nesigură, iar acolo sînt pachete cu manifeste. Le aduc la tine, pentru o noapte”. Le-a adus. Seara. Noaptea, a venit poliția, a găsit materialul și l-a arestat pe Toma. Crișan cel dur, cel tare, ar fi avut posibilitatea să-i șoptească lui Toma : „uite în ce situație sînt ; după plecarea mea, spală putina”. Nu i-a spus. Toma, zguduit de trădarea lui Crișan, da, și-a pierdut, nu-i așa ?, încrederea în el însuși. S-a temut că, ne-rezistînd la chinuri, ar fi putut trăda. S-a zvîrlit pe fereastră. S-a făcut zob. Act de lașitate ? Act de curaj ? Curaj, totuși, să înfrunți moartea. Dar Toma dăduse unei idei chipul unei persoane anume. Gîndea cu mintea acestuia. Vedea totul prin ochii altuia. Își crease un idol. Și, cînd idolul s-a sfărîmat, n-a mai găsit în el însuși resursele pentru proba cea mare. De nu ar fi făcut acest transfer, ar fi avut forța de a rezista.

CONDAMNATUL (*i se aude vocea, în întuneric*) : Totul a trecut atît de repede... Am avut atît de puțin timp pentru prietenie... Ne-am văzut atît de rar, totdeauna în fugă...

EUGEN : Am trăit, în cîțiva ani, cît alții în oțteva decenii. Relațiile noastre fragmen-

tare au fost cesențiale. În acele ceasuri, sau minute, am exprimat ceea ce a fost mai bun în noi. (*Întuneric. Eugen dispare.*)

CONDAMNATUL (*i se aude vocea, în întuneric*) : A ! De n-ar fi nopțile, somnul, visele, făcîrnicia deghețare... Spaima e crudă și lășă. Îi plac alegoriile. De ce se ascunde spaima ? De ce îi e frică spaimelor ? Dar, cînd e zi, cînd e noapte, cînd e vis, cînd e amintire ? Totul se-ndepărtează într-o ceață aurie. (*Recită.*) „Adormi-vom, troeni-va / Timpul...”.

(*Se aprinde lumina. Apare Ingerul, cu o țigară în gură. Are 55 de ani. Pantaloni sport, pulover negru cu col rulat, ochelari de soare. Intră în celulă. E singurul personaj care intră în triungiul Condamnăturii.*)

INGERUL : Eu sînt Ingerul tău păzitor. Ca să fii sincer, îmi pare rău că dispari. Și-așa, voi trăii puțin.

CONDAMNATUL : Am trăit cît trebuie. Peste ce-am trăit, ce se mai poate adăuga în intensitate ? În bogăție spirituală ? În calitate a relațiilor ?

INGERUL : Ce de vorbe frumoase...

CONDAMNATUL : Dacă sînt doar vorbe frumoase, cum îți explici faptul că, la această oră de noapte a Europei carteziene, mii de tineri mor pentru ele ?

INGERUL : Nu pot avea imaginația morții. Eu sînt nemuritor.

CONDAMNATUL : Și eu.

INGERUL : Asta-i o glumă. Mă bucur că ai moralul ridicat și poți glumi. Altfel, ar fi trebuit să-ți dau curaj și... (*Cască.*)

CONDAMNATUL : Nu e glumă. În măsura în care m-am eliberat de eu, am devenit idee. Voi trăi cît ideea pe care-o reprezintă.

INGERUL : Ești și tu un arhetip ?

CONDAMNATUL : Unul modern.

INGERUL : Și eu m-am modernizat. Ai observat ? Am renunțat la aripi. Atrăgeau atenția. (*Confidențial.*) Erau decorative, dar nu-mi foloseau la nimic. Mă stînjeau. Dealtfel, sînt autopropulsat.

CONDAMNATUL : Mai întîi, ai devenit o metaforă, precum Minerva, Apollo, Pan și toți ceilalți. O referință livrescă. Apoi, ai dispărut cu totul.

INGERUL : Aparențe. Sînt foarte activ. Uito unde greșești tu. (*Cască.*) Omul nu poate fi măsura tuturor lucrurilor. E atît de friabil. Puțin iod mai mult, ceva mai puțin calciu, și caracterul se alterează. Un punct invizibil intră în organism, un virus, gata, organismul se descompune. O mică sferă de plumb îți va traversa țeasta, și adio, conștiință, sensibilitate, idei și celelalte.

CONDAMNATUL : Constat că te-ai convertit la materialism.

INGERUL : Doar ca să-ți spun : ești pulbere, smerește-te.

CONDAMNATUL : Căta vreme gîndesc, nimic nu poate fi mai presus de mine.

INGERUL : Bolile vă seceră, pasiunile vă supun, mînia vă-tunecă judecata. Vezi, folosesc argumente moderne.

CONDAMNATUL : Mindria omului constă toemai în voința de a lupta contra forțelor ce-l nimicesc. Sau vor să-i anuleze rațiunea.

INGERUL : Și chiar îl nimicesc.

CONDAMNATUL : Toemai de aceea le resping.

INGERUL : Credeați că atomul, fără volum, e indivizibil. Sfîrșitul materiei. Cînd colo, vă treziți că este un întreg sistem solar.

CONDAMNATUL : Îl vom cunoaște.

INGERUL : Niciodată nu veți cunoaște totul.

CONDAMNATUL : Vom organiza ceca ce știm.

INGERUL : Va rămîne o parte de necunoscut. *Ignorabimus*. Iar noi, refugiați în acea zonă, vom ride de voi.

CONDAMNATUL : Întrebarea, căutarea, constituie bucurii, recompense prin ele însele.

INGERUL : Inutilă vanitate ! Specific condiției umane e să muriți.

CONDAMNATUL : De ce, condiției umane ? ! Plantele și animalele mor. Munții se tocesc, se sfarmă, se risipesc. Condiția umană semnifică toemai a înfrunța dispariția, prin construcții, opere de artă sau prin acte răspicate, ce depășesc meschinul Eu, egoismul, și afirmă perenitatea speței. Specific uman e de a-ți risca de bună-voie viața pentru a salva ceca ce este specific uman, conștiința.

INGERUL : De ce toemai conștiința ? De ce nu atîcea acte etern umane — a mîncea, a dormi, a perpetua speța, a-ți îngrijii dansura, a ... știu și eu ? Sint atîcea...

CONDAMNATUL : Specific este ceca ce no desparte de celelalte regnuri, iar nu actelo prin care eul nevolnic vrea să-și asigure conservarea cu orice preț. Ceca ce depășește eul biologic. Omul e singurul animal care încearcă să se depășească.

INGERUL : Admirabil. Dar, știi, e îndoielnic că omul va reuși... cu depășirea asta.

CONDAMNATUL : Mai avem multe milonii. Iar, la scara unei generații : nu e rușinos să nu reușești, e rușinos să nu încerci.

INGERUL : S-a mai încercat. Și alții au vrut să creeze un om nou. Stoicii, creștinii, renașcențiștii, iluminisții, pozitivisții secolului trecut... Și, ce-a ieșit, mă rog, ce-a produs secolul ăsta ? Două războaie mondiale și... (*gest cu mîna*) acest decor. Adevărat, ați mai aflat cite ceva. Dar... ce-a ieșit din știința voastră ? Avioane, submarine, tancuri... și, acum, se experimentează o bombă cumplită, cu o teribilă forță de distrugere. Căta transpirație și căta inspirație, ca să ajungeți aici...

Cite genii, trudind în ascetism, ca să se dezvolte exterminarea...

CONDAMNATUL : Tehnica e amorală. Omul e moral.

INGERUL : Și, colac peste pupăză, acest sadism mecanizat, fascismul. Îți place veacul tău ?

CONDAMNATUL : Da. Ce-i drept, a produs monștri. Dar a creat și oameni care i-au înfruntat.

INGERUL : Și... nu ți-ai pierdut speranța în semenii tăi ?

CONDAMNATUL : Ce mai rămîne dintr-un om care și-a pierdut speranța ? O abjecție.

INGERUL : Ești încăpățînat. Și naiv. Ce șofală ai făcut ? E un război mondial. Trebuie tunuri, tancuri, bombardiere. Ce contează micul tău refuz ? Crezi că Ideea ta avea nevoie de cadavrul tău ?

CONDAMNATUL : O idee pentru care nimeni nu vrea să moară e o idee moartă.

INGERUL : Și, tu ce-ai cîștigat ?

CONDAMNATUL : O mare bucurie : cunoașterea patetică a cotidianului. Am trăit intens. Șapte vieți. Am risipit cu frenezie, și ce-am risipit mi s-a întors înniit. Posedăm numai ce am dîruit.

INGERUL : Ascultă-mă ! Stai aici, în ghiozul ăsta întunecat, și aștepti ca, într-o orîdouă, într-o zi-două, să mori.

CONDAMNATUL : Pentru oricine vine un asemenea moment. Va trebui să treacă pe acolo.

INGERUL : Dar, în vremea asta, tineri de vîrsta ta se plimbă afară, în soare, liberi...

CONDAMNATUL : Libertatea o interioară. Eu mă simt liber, beat de acea libertate pe care nimeni și nimic nu mi-o poate lua.

INGERUL : Băieți și fete se plimbă, ținîndu-so de mînă, și fac planuri de viitor.

CONDAMNATUL : Pentru ca planurile lor să devină posibile, este necesar ca unii dintre ei să se sacrifice.

INGERUL : Și, crezi c-o să-ți fie recunoscători ?

CONDAMNATUL : A face binele e o bucurie pentru cel ce îl face. Binele constituie propria sa recompensă, cu alte cuvinte, își este sieși suficient.

INGERUL : Va veni pacea. Anii aceștia se vor uita. Realizarea idealurilor face doar ca tot ce e acum îndrăzneț să pară mîlino normal, adică banal.

CONDAMNATUL : Vor veni alte necesități, alte îndrăzneli, alți eroi : eroi ai păcii.

INGERUL : Nu vă pripoc ! Ce-aveți, dragă, cu eroismele astea ? (*Cască.*)

CONDAMNATUL : Existăm doar prin ce ne depășește.

INGERUL : Posibil, posibil. Dar voi o să fiți uitați.

CONDAMNATUL : Noi nu i-am uitat pe pașoptiști, al căror exemplu îl continuăm. Cum au să-i uite urmașii pe reprezentanții unei mai vaste și mai adînci revoluții ?

INGERUL : Fiii voștri se vor plictisi de amintirile voastre eroice.

CONDAMNATUL : Nu știu. Dar, fiii lor vor dori să urmeze exemplul nostru. De câte ori vor mai apărea greutăți, tinerii se vor întoarce spre cei ce le-au înfruntat, nu spre ațipiți și lași.

INGERUL : Ce-ai, frate, cu lașii ? Frica e un sentiment omenesc.

CONDAMNATUL : Frica e un sentiment omenesc ; dar, cînd ea domină un om, îl transformă într-un animal abject.

INGERUL : Frumose idei ! (Cască.) Dar mîine vei fi un cadavru banal.

CONDAMNATUL : Demnitatea este mai importantă decît viața.

INGERUL : Mă rog, mă rog, chestie de gusturi. Eu sînt inger păzitor și trebuie

să-mi caut acum un alt suflet, pe care să-l... (Iese, grăbit. Dispare.)

CONDAMNATUL : Piei, dizolvă-te, aparență, formă a singurei morți — acceptarea. (Pauză.) E încă întuneric. Dar, unde sînt eu o lumină. Și, se vede departe. Marea. Valuri verzi ca grînele, ca arborii. Dîre castanii, calde. Zone viorii. Mare în mișcare perpetuă. Aerul e aspru și viu. Aerul neîncetatei profaceri. Fără limite. Neîncetată îmbiero spre pretutindeni. Potolită patimă viorie. Deschidere spre eternitate. A vieții nemărginite, reînnoindu-se-n alții. Vreme fără timp. Dezmărginirea. Pacca adîncurilor vii. Chiar dacă, uneori, bucuria...

(Lumina se stinge brusc. Rafală de armă automată. Tăcere.)

S F Î R Ș I T

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

V-ați reînnoit abonamentul la revista „Teatrul“ ? ● Peste aproximativ o lună, veți găsi la chioșcuri almanahul „GONG '80“. Din paginile almanahului veți putea desprinde un pliant care... dar, mai bine, citiți coperta a IV-a a revistei. ● La Teatrul Giulești, regizorul Geta Vlad repetă Opinia publică de Aurel Baranga. ● Spectacolul cu aceeași piesă prezentat de Teatrul Național din Tg. Mureș a prilejuit și desfășurarea unui simpozion dedicat dramaturgiei, la care, în fața unui public numeros și interesat, au luat cuvîntul Valeriu Răpeanu, Valentin Silvestru, Dan Alexandrescu, Oláh Tibor și Zeno Fodor. ● Actorii bucureșteni au mîncat bătaie de la ziariști ! Într-un minicampionat de bridge, echipa Teatrului Mic și o combinată a teatrelor bucureștene s-au clasat pe ultimele locuri. A cîștigat formația ziariștilor, urmată de echipa Filarmonicii. De

unde se poate vedea că, dacă ai carte, ai parte ! ● La Baia Mare se repetă A cincea lebadă de Paul Everac. Direcția de scenă a fost încredințată lui Dan Stoica, autorul pieselor A fost răpit un fotbalist și Duminica inorogului. Dramaturgul e, de fapt, regizor, dar de film. Acum își încearcă forțele în teatru. Să-i dorim succes ! ● Teatrul Național din Timișoara are, în sfîrșit, un director, de fapt... o direcătoare. Lucia Zamfir e prima femeie la conducerea unui Teatru Național, în istoria teatrului nostru. Ii dorim să fie la înălțimea răspunderilor cu care a fost investită. ● La Editura „Albatros“ se află sub teasc, cum se spune, un volum de povestiri din lumea teatrului, intitulat „Pepsi-cola, 38“ și semnat de Mircea Marian, secretarul literar al Teatrului Dramatic din Baia Mare. ● Almanahul „GONG '80“ cuprinde și el, în cele aproape două sute de pagini ale sale, fapte și povestiri din

lumea teatrului. Fapte adevărate, fapte închipuite, din lumea teatrului de ieri, din lumea teatrului de azi... ● La Teatrul „Ion Creangă“ se repetă Vremea dragostei de V. Kataev, în regia lui Cornel Todea, și Înșir-te, mărgărite de Victor Eftimiu, în regia lui Nae Cosmescu, de la Televiziune. No comment ! ● S-au împlinit de cîrind cincizeci de ani de la moartea lui A. Davila. Măcar cu acest prilej vreun teatru să-și fi propus să joace Vlaicu-Vodă ! Dar... ● La Constanța, trupa, revenită din turneul în R. S. F. Iugoslavia, repetă Cel care primește palme de Leonid Andreev (regizor : I. Mazimilian ; scenograf : Mihai Toșan ; interpret principal : Romel Stănciugel) și Andromaca de Racine, în traducerea lui N. Ionescu (regizor : Gheorghe Jora ; scenograf : Mihai Toșan ; interpreta rolului titular : Ileana Ploscaru). ●

(Continuare în p. 60)